

ΘΕΩΡΙΑ & ΠΡΑΞΗ
**ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ**

Συνταγματικό - Διοικητικό & Ευρωπαϊκό Δίκαιο

ΕΤΟΣ 2016 / ΤΕΥΧΟΣ 1

*Ευγενία Β. Πρεβεδούρου,
Αν. Καθηγήτρια Νομικής, ΑΠΘ*

*Οριστικό τέλος
στο θέμα των δοκιμών
σε ημβιομηχανική
κλίμακα «επί τόπου»
του έργου στην Ολυμπιάδα
και στις Σκουριές
(ΣτΕ Ολ 217/2016)*

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΝΑΤΥΠΟ

nbonline.gr

ΨΗΦΙΑΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ευγενία Β. Πρεβεδούρου,
Αν. Καθηγήτρια Νομικής, ΑΠΘ

**Οριστικό τέλος στο θέμα των δοκιμών
σε ημβιομηχανική κλίμακα «επί τόπου» του έργου
στην Ολυμπιάδα και στις Σκουριές
(ΣτΕ Ολ 217/2016)**

*Ανάτυπο από τη «Θεωρία & Πράξη Διοικητικού Δικαίου»
Τεύχος 1 / Έτος 2016*

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

Μαυρομιάλη 23, 106 80 Αθήνα • Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

γκες της εσωτερικής συνοχής των συνταγματικών διατάξεων, το Σύνταγμα να επιθυμεί τη χορήγηση της άδειας από οποιοδήποτε κρατικό όργανο και την αφαίρεσή του ως κύρωση μόνον από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης;

Εάν στα ανωτέρω προστεθεί και η εμφατική διατύπωση του άρθρου 15 παρ. 2 Συντ περί «αποκλειστικής» αρμοδιότητας του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ορθώς αποφάνθηκε το Συμβούλιο της Επικρατείας ότι δεν υφίσταται διαφορά μεταξύ άμεσου και μη άμεσου ελέγχου επί των ραδιοτηλεοπτικών φορέων και ότι ο έλεγχος αυτός ανήκει στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης.

Δ. Υπάρχει όμως ένα τελευταίο ζήτημα: Το άρθρο 101 Α Συντ που αναθέτει την ανάδειξη των μελών των συνταγματικά κατοχυρωμένων ανεξάρτητων διοικητικών αρχών στη Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής με «επίδιωξη ομοφωνίας» (σαν να είναι σκοπός ενός Συντάγματος να εκφράζει ευχές) και σε κάθε περίπτωση με την πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών της, έχει αποδειχθεί δυσλειτουργικό και πρέπει να τροποποιηθεί στη μελλοντική αναθεώρηση του Συντάγματος. Ακόμη σημαντικότερο είναι όμως ότι το ραδιοτηλεοπτικό τοπίο στην Ελλάδα, με τις αλληπάλληλες προσωρινές νομιμοποιήσεις των λειτουργούντων ραδιοτηλεοπτικών σταθμών επί δεκαετίες (σαν να επρόκειτο για αυθαίρετα κτίσματα) και με τη μη ολοκλήρωση των διαγωνιστικών διαδικασιών για τη χορήγηση αδειών, συνιστά αναμφισβήτητα προσβολή στο κράτος δικαίου και στην αρχή της ισότητας. Η παραβίαση αυτή του Συντάγματος έχει τονισθεί με τον πιο εναργή τρόπο από το Συμβούλιο της Επικρατείας: «Όμως, η υπό τις εκτεθείσες συνθήκες επ' αόριστον ανοχή της λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών, οι οποίοι ιδρύθηκαν και λειτούργησαν παρανόμως, αντίκειται προς το Σύνταγμα. Πρώτον μεν αντιβαίνει προς την θεμελιώδη συνταγματική αρχή του Κράτους Δικαίου, από την οποία απορρέει η υποχρέωση του Κράτους να εγγυάται υπέρ των πολιτών την πιστή εφαρμογή του νόμου και να προασπίζει τα δημόσια αγαθά ... Δημόσιο δε αγαθό αποτελούν οι αριθμητικά περιορισμένες ραδιοσυχνότητες για την πραγματοποίηση τηλεοπτικών εκπομπών αναλογικού σήματος· το δημόσιο αυτό αγαθό προσβάλλεται όταν η χρήση των ραδιοσυχνοτήτων γίνεται χωρίς την απαιτούμενη διοικητική άδεια, δηλαδή αυθαίρετως και παρανόμως. Δεύτερον δε, η επίμαχη ρύθμιση αντιβαίνει προς την συνταγματική αρχή της ισότητας. Διότι θέτει τα πρόσωπα εκείνα, τα οποία, ενώ είχαν την πραγματική δυνατότητα και την βούληση να ιδρύσουν τηλεοπτικό σταθμό, δεν το έπραξαν όμως αυθαίρετως και δεν παρέβησαν τον νόμο, σε εξόχως μειονεκτική μοίρα σε σχέση με τα

πρόσωπα, τα οποία, με την αυθαίρετη κατάληψη ραδιοσυχνότητας, ίδρυσαν παρανόμως, χωρίς δηλαδή άδεια, τηλεοπτικό σταθμό» (Ολομ ΣτΕ 3578/2010). Ωστόσο και όσο ορθή και εάν είναι η θέση αυτή, άλλο τόσο σημαντική είναι και μια άλλη παραδοχή: Καμία συνταγματική παραβίαση δεν θεραπεύεται με μια άλλη παραβίαση του Συντάγματος.

Σπύρος Βλαχόπουλος,
Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής Σχολής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Β. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

Δεδικασμένο - Ζητήματα διοικητικής φύσεως

ΣτΕ ΟΛ 217/2016

Πρόεδρος: Ν. Σακελλαρίου, Αντιπρόεδρος, Προεδρεύων ΣτΕ
Εισηγητής: Ηλ. Μάζης, Σύμβουλος Επικρατείας
Δικηγόροι: Ε. Τροβά, Γ. Μπάλιας, Δ. Νικόπουλος,
Κ. Χαραλαμπίδης, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

Στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων υπάγονται εκδικαζόμενες ως διαφορές ουσίας, όλες οι διαφορές που εκδίδονται κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας περί μεταλλείων ή λατομείων ανεξαρτήτως εάν ο ασκών το ένδικο βοήθημα (προσφυγή) αξιώνει ίδια δικαιώματα (μεταλλείας ή λατομίας) ή ενεργεί ως τρίτος επικαλούμενος βλάβη από την προσβαλλόμενη πράξη. Είναι όμως ακυρωτικές σύμφωνα με τα άρθρα 94 και 95 Συντ, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με την αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών ειδικώς οι διαφορές που γεννώνται από την προσβολή της εγκρίσεως της τεχνικής μελέτης που προβλέπεται ως προϋπόθεση για την έναρξη των μεταλλευτικών ή λατομικών εργασιών. Λόγοι ανάκλησης των εγκριτικών πράξεων και αδειών με την πράξη που προσβάλλεται. Δεδικασμένο από τις ακυρωτικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν αφορά μόνο την νομική ύπαρξη της διοικητικής πράξεως, της οποίας είχε ζητηθεί η ακύρωση και η οποία με την ακυρωτική απόφαση καταργείται από τότε που εκδόθηκε και θεωρείται εφεξής ως ουδέποτε εκδοθείσα, αλλά καλύπτει και τα κριθέντα από το Δικαστήριο ζητήματα, ως κριθέν δε ζήτημα νοείται κάθε ζήτημα, το οποίο συναρτάται προς το γενόμενο δεκτό από την απόφαση συμπεράσμα και αποτελεί αναγκαίο τούτου έρεισμα, όχι όμως και άλλα περιστατικά, αφηγηματικώς αναφερόμενα, τα οποία δεν είναι αναγκαία για την συναγωγή του συμπεράσματος της αποφάσεως που διατυπώνεται στο διατακτικό. Δεν είναι νόμιμη η

αιτιολογία της προσβαλλόμενης πράξης συνεπεία δικαστικής ακύρωσης της υπουργικής απόφασης, στην οποία στηρίζεται.

Διατάξεις: άρθρα 94-95 Συντ.

[...] 3. Επειδή, κατά τα ήδη κριθέντα (ΣτΕ ΟΛ 3919/2010, 616/2013), και μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του έτους 2001, η θέση του Συμβουλίου της Επικρατείας ως δικαστηρίου που δικάζει, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 94 και 95 του Συντάγματος, την αίτηση ακύρωσης κατά των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών, είναι καίρια στο σύστημα του Κράτους Δικαίου που καθιερώνει το Σύνταγμα, το δε εύρος της γενικής ακυρωτικής δικαιοδοσίας του δικαστηρίου αυτού δεν καταλείπεται στην απόλυτη διάθεση του κοινού νομοθέτη. Ως εκ τούτου, ο περιορισμός της, διά της μεταφοράς κατηγοριών υποθέσεων προς εκδίκαση στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο από της απόψεως της τηρήσεως των συνταγματικών ορίων. Περαιτέρω, ο νόμος μπορεί να αναθέτει στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, όταν η διαφορά γεννάται από εκτελεστή διοικητική πράξη, μόνον ειδική αρμοδιότητα, για συγκεκριμένες κατηγορίες υποθέσεων, η φύση και η σπουδαιότητα των οποίων δεν επιβάλλει, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, την εκδίκασή τους από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Η κατά τα ανωτέρω ανατιθέμενη στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια αρμοδιότητα μπορεί να οργανωθεί από το νόμο είτε ως ακυρωτική, όταν το αίτημα ενώπιον του δικαστηρίου δεν μπορεί, σύμφωνα με το νόμο, να έχει ως περιεχόμενο την τροποποίηση, αλλά μόνο την εν όλω ή εν μέρει ακύρωση εκτελεστής διοικητικής πράξεως, είτε ως αρμοδιότητα που εκτείνεται σε άσκηση πλήρους δικαιοδοσίας, όταν το αίτημα ενώπιον του δικαστηρίου μπορεί, σύμφωνα με το νόμο, να είναι, εκτός από την ακύρωση, και η μεταρρύθμιση εκτελεστής διοικητικής πράξεως και το δικαστήριο έχει, κατ' αρχήν, την εξουσία να διαμορφώσει το ουσιαστικό περιεχόμενο της πράξεως ή του δικαιώματος, της υποχρέωσης ή της καταστάσεως που απορρέει από αυτή, μετά από διάγνωση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως. Εξ άλλου, από τις προαναφερόμενες συνταγματικές διατάξεις, ερμηνευόμενες σε συνδυασμό με την αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών που καθιερώνεται με το άρθρο 26 του Συντάγματος, προκύπτει ότι δεν επιτρέπεται να οργανώνεται η αρμοδιότητα των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων ως εκτεινόμενη σε άσκηση πλήρους δικαιοδοσίας για την εκδίκαση των κατηγοριών υποθέσεων, στις οποίες η άσκηση της δικαιοδοσίας αυτής συνεπάγεται την υπεισέλωση της δικαστικής λειτουργίας στην εκτελεστική επί θεμάτων για τα οποία είναι αυτή αποκλειστικώς αρμόδια. Τούτο δε συμβαίνει, εκτός άλλων, και όταν, εν όψει του κατά το νόμο αντικειμένου της προσβαλλομένης ατομικής διοικητικής πράξεως, των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την έκδοσή της και του χαρακτήρα της έρευνας, βάσει της οποίας μπορεί να διαπιστωθεί η συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών, καθώς και των συνεπειών, τις οποίες θα επέφερε η μεταρρύθμιση της πράξεως, η άσκηση πλήρους δικαιοδοσίας θα παραβίαζε τα όρια της αρμοδιότητας, η οποία ανατίθεται αποκλειστικώς στα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, βάσει της αρχής της διακρίσεως των λειτουργιών.

4. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 περ. δ' του Ν 1406/1983 (Α' 182), στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων υπάγονται οι διαφορές, οι οποίες αναφέρονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά «τα μεταλλεία και τα λατομεία», εν

συνεχεία δε με το άρθρο 51 παρ. 3 του Ν 3659/2008 (Α' 77) στο ανωτέρω άρθρο 1 του Ν 1406/1983 προσετέθη παράγραφος 6, κατά την οποία στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων υπάγονται, εκδικαζόμενες ως διαφορές ουσίας, όλες οι διαφορές που αναφέρονται στις περιπτώσεις των παραγράφων 2, 3 και 4, ανεξαρτήτως της ιδιότητας εκείνου που ασκεί το ένδικο βοήθημα. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, από την ένδικη αμφισβήτηση ατομικών διοικητικών πράξεων, οι οποίες εκδίδονται κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας περί μεταλλείων ή λατομείων, γεννώνται διοικητικές διαφορές ουσίας αρμοδιότητας του διοικητικού πρωτοδικείου, ανεξαρτήτως του αν ο ασκών το ένδικο βοήθημα (προσφυγή) αξιώνει ίδια δικαιώματα (μεταλλείας ή λατομίας) ή ενεργεί ως τρίτος, επικαλούμενος βλάβη από την προσβαλλόμενη πράξη. Είναι, όμως, ακυρωτικές (και όχι ουσιαστικές), σύμφωνα με τα άρθρα 94 και 95 του Συντάγματος, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με την αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών, κατά τα εκτιθέμενα στην προηγούμενη σκέψη, ειδικώς οι διαφορές, οι οποίες γεννώνται από την προσβολή της εγκρίσεως της τεχνικής μελέτης που προβλέπεται ως προϋπόθεση για την έναρξη των μεταλλευτικών ή λατομικών εργασιών από τα άρθρα 4, 101 και 102 του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (ΚΜΛΕ, απόφαση Δ7/Α/οικ.12050/2223/23.5.2011 του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ΦΕΚ Β' 1227). Και τούτο, διότι η κατά τα ανωτέρω έγκριση τεχνικής μελέτης, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 161 του Μεταλλευτικού Κώδικα (ΝΔ 210/1973, Α' 277), όπως ισχύει μετά την αντικατάσταση του άρθρου αυτού με το άρθρο 54 παρ. 8 του Ν 4280/2014 (Α' 159), αποτελεί πλέον και έγκριση δόμησης κατά την έννοια του άρθρου 3 παρ. 1 του Ν 4030/2011 («Νέος τρόπος έκδοσης αδειών δόμησης, ελέγχου κατασκευών κ.λπ.», Α' 249), δεν είναι δεκτική ουσιαστικού δικαστικού ελέγχου, κατά τα προαναφερθέντα, δεδομένου ότι αφ' ενός, ως ελέχθη, αποτελεί πλέον και έγκριση δόμησης, δηλαδή διαφορά που από την φύση της είναι ακυρωτική, αφ' ετέρου η κατά νόμο αρμόδια για την έγκριση της τεχνικής μελέτης διοικητική αρχή προβαίνει σε εκτίμηση που συνδέεται με τον έλεγχο, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών, κριτηρίων, μεταξύ άλλων, αναγομένων στην προστασία του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης, η εκτίμηση των οποίων ανήκει στο πεδίο δράσεως της αφοϋ άσκησης της αρμοδιότητας αυτής συναρτάται ευθέως με ειδικές επιστημονικές γνώσεις και τεχνικές κρίσεις, η εξέταση της ορθότητας των οποίων, στο πλαίσιο της ασκήσεως πλήρους δικαιοδοσίας, δεν διευρύνει την λυσιτέλεια και αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου. Ως εκ τούτου, η αίτηση ακύρωσεως αποτελεί αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα για την εν λόγω κατηγορία υποθέσεων. Περαιτέρω, οι ανωτέρω διαφορές, εν όψει της φύσεως και της σπουδαιότητάς τους, λόγω του ότι συνδέονται αμέσως με την προστασία του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης, ως ακυρωτικές, ανήκουν στην δικαιοδοσία του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. ΣτΕ 3191/2015 7μ.). Ισχύουν δε τα αυτά για την ταυτότητα του λόγου και στην περίπτωση της ένδικης αμφισβήτησης των ατομικών διοικητικών πράξεων με τις οποίες ανακαλείται η κατά τα ανωτέρω έγκριση τεχνικής μελέτης.

[...] 6. Επειδή, μετά την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων του έργου «Μεταλλευτικές - Μεταλλουργικές Εγκαταστάσεις Μεταλλείων Κασσάνδρας», εγκρίθηκαν, κατά τις διατάξεις της μεταλλευτικής νομοθεσίας (Μεταλλευτικός Κώδικας και Κανονισμός Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών [ΚΜΛΕ], βλ. ανωτέρω σκέψη 4), μεταξύ άλλων, οι τεχνικές μελέτες των υποέργων «Μεταλλευτικές Εγκαταστάσεις Σκουριών» και «Μεταλλευτικές

Εγκαταστάσεις Ολυμπιάδας» του ανωτέρω έργου (αποφάσεις Δ8-Α/Φ.7.49.13/2809/249/10.2.2012 και Δ8-Α/Φ.7.49.13/30258ΠΕ/5159ΠΕ/10.2.2012 αντιστοίχως, που υπογράφει, με εντολή του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής [ΥΠΕΚΑ], ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Μεταλλευτικών και Βιομηχανικών Ορυκτών του Υπουργείου, ανωτέρω σκέψη 2). Με τις αποφάσεις αυτές εγκρίνονται ορισμένα από τα υποβληθέντα προσάρτηματα μελετών, ενώ περαιτέρω με την προμνησθείσα απόφαση περί της εγκρίσεως της τεχνικής μελέτης των μεταλλευτικών εγκαταστάσεων Ολυμπιάδας προβλέπονται, ως «ειδικοί όροι» και τα εξής: «Β.9. Μεταλλουργία. Όσον αφορά στη μεταλλουργική επεξεργασία του συμπυκνώματος πυριτών, που περιγράφεται γενικά στη συνημμένη μελέτη, να εξειδικευθεί και συμπληρωθεί σε επίπεδο μελέτης εφαρμογής (engineering). Προς τούτο: α. Να εκτελεσθεί πρόγραμμα δοκιμών σε κατάλληλη ημιβιομηχανική μονάδα, επί τόπου του έργου, β. Να υποβληθούν στην αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ προς έγκριση, ως Προσάρτημα 6 του όρου Γ.3 της παρούσας, οι ειδικές μελέτες που θα αφορούν κάθε μία από τις μοναδιαίες διεργασίες που συνιστούν την ολοκληρωμένη μεταλλουργική μέθοδο επεξεργασίας». Ορίζεται ότι οι εν λόγω μελέτες θα βασίζονται στα αποτελέσματα του προγράμματος δοκιμών, αλλά και στις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν από την Υπηρεσία με την από 2.12.2010 γνωμοδότησή της επί της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του συνολικού έργου και το από 7.10.2011 έγγραφό της επί της τεχνικής μελέτης, ενώ ο φορέας της εκμετάλλευσης θα έπρεπε να αντιμετωπίσει τα ζητήματα της συντομότερης δυνατής έναρξης της φάσης Λειτουργίας Β του έργου, της αναλογίας των τεχνικών μέσων αξιοποίησης με τη σπουδαιότητα των κοιτασμάτων Ολυμπιάδας και Σκουριών, της περιεκτικότητας σε ανεπιθύμητα συστατικά της τροφοδοσίας της μεταλλουργίας, καθώς και της εύρυθμης λειτουργίας της ακολουθούσης την τήξη παραγωγικής διαδικασίας με κριτήρια την παραγωγή ποιοτικών και εμπορεύσιμων προϊόντων (Β.9.β). Συναφώς δε ετέθη ως όρος (υπό Γ.3) η υποβολή προς έγκριση, εντός τριών ετών, των προσαρμογών των λοιπών τμημάτων του ως άνω υποέργου Ολυμπιάδας, μεταξύ των οποίων η τεχνική μελέτη της μεταλλουργικής μονάδας χαλκού, χρυσού και θειικού οξέος Μαντέμ Λάκκου (Προσάρτημα 6). Εξ άλλου, αντίστοιχοι όροι περιλαμβάνονται και στην προμνησθείσα απόφαση περί εγκρίσεως της τεχνικής μελέτης των μεταλλευτικών εγκαταστάσεων Σκουριών (όροι Β.6.1 και Β.6.2), η οποία επίσης προβλέπει (όρος Γ.3) την υποβολή προς έγκριση, εντός της ίδιας προθεσμίας, της τεχνικής μελέτης της μεταλλουργικής μονάδας χαλκού, χρυσού και θειικού οξέος Μαντέμ Λάκκου, ως προσάρτημα 5.

7. Επειδή, με την με αρ. πρωτ. 23506/22.12.2014 αίτηση η εταιρεία Ε. Χ. Α.Ε. υπέβαλε, σε συμμόρφωση με τον ως άνω όρο Γ.3 των αποφάσεων περί εγκρίσεως των τεχνικών μελετών των υποέργων Ολυμπιάδας και Σκουριών, το Προσάρτημα (με αριθμούς 6 και 5, αντιστοίχως) με τίτλο «Τεχνική Μελέτη Μεταλλουργικής Μονάδας Χαλκού, Χρυσού και Θειικού Οξέος Μαντέμ Λάκκου». Με την πράξη ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.5.1.6/οικ.175135/1047/28.4.2015 του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας η μελέτη του ως άνω προσαρμογής επιστράφη στην εταιρεία προκειμένου να συμπληρωθεί και να διορθωθεί και, εν συνεχεία, να υποβληθεί εκ νέου προς έγκριση, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που παρατίθενται στην πράξη αυτή. Ειδικότερα, στο έγγραφο αυτό διαλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, ότι το Προσάρτημα δεν είναι σύμφωνο με τους όρους Β.9 και Β.6 των εγκρίσεων των τεχνικών μελετών των υποέργων Ολυμπιάδας

και Σκουριών, αντιστοίχως, «ιδίως εκ του γεγονότος ότι δεν έχει εκτελεσθεί πρόγραμμα δοκιμών σε κατάλληλη ημιβιομηχανική κλίμακα, επί τόπου του έργου. Εξ αυτών και από τα κατωτέρω αναφερόμενα, δεν κρίνεται σκόπιμη η ενδελεχής και ακριβής επεξεργασία όλων των υποβληθέντων στοιχείων και ειδικότερα αυτών που αναφέρονται στη μεθοδολογία επεξεργασίας των συμπυκνωμάτων Ολυμπιάδας και Σκουριών για την παραγωγή τελικών προϊόντων. Παρ' όλα αυτά ενδεικτικά και όχι εξαντλητικά επισημαίνονται και οι κάτωθι ελλείψεις του υποβληθέντος φακέλου...». Ακολουθεί ενδεικτική, σύμφωνα με το έγγραφο, απαρίθμηση των ελλείψεων, καθώς και επικουρικές παρατηρήσεις και εν συνεχεία αναφέρεται ότι γίνεται επιστροφή του φακέλου και τίθεται προθεσμία 45 ημερών προκειμένου να υποβληθεί εκ νέου το προσάρτημα κατόπιν συμπληρώσεως των ελλείψεων που επισημάνθηκαν, καθώς και οι απόψεις της εταιρείας επί της προόδου υλοποίησης του έργου και ιδίως της κατασκευής και λειτουργίας της επίμαχης μονάδας, υποχρέωση προς την οποία, κατά τη Διοίκηση, η εταιρεία δεν ανταποκρίθηκε ως όφειλε, όπως προκύπτει μεταξύ άλλων από τη μη εκτέλεση των επί τόπου ημιβιομηχανικών δοκιμών, παρά τη χορήγηση πρόσθετης προθεσμίας 3 ετών με ειδικό όρο των εγκρίσεων των τεχνικών μελετών των δύο ως άνω υποέργων. Σε απάντηση του εγγράφου αυτού η εταιρεία με την με αρ. πρωτ. Α2352/26.5.2015 επιστολή της αντέκρουσε αναλυτικώς τα διαλαμβανόμενα ως ελλείποντα ή ανεπαρκή στοιχεία και επεσήμανε ότι η αρχικώς υποβληθείσα μελέτη της (στις 22.12.2014, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα) ήταν πλήρης και περιείχε όλα τα κατά νόμο προβλεπόμενα στοιχεία προς έγκριση, μεταξύ των οποίων και τα πορίσματα των ημιβιομηχανικών δοκιμών που διενεργήθηκαν, με επί τόπου παραγόμενα συμπυκνώματα μεταλλεύματος, από την εταιρεία πάροχο της τεχνολογίας Outotec στις εγκαταστάσεις της, σε πλήρη συμφωνία με τα προβλεπόμενα στις τεχνικές μελέτες των υποέργων Ολυμπιάδας και Σκουριών. Τους ισχυρισμούς περί πληρότητας και νομιμότητας της αρχικώς υποβληθείσας μελέτης της επανέλαβε η εταιρεία και με την από 12.6.2015 «εξώδικη δήλωση» προς την Υπηρεσία (αρ. πρωτ. Υπουργείου 177643/12.6.2015). Εξ άλλου, με την πράξη ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.5.1.6/οικ.175136/1048/28.4.2015 του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας επιστράφη στην αιτούσα και η υποβληθείσα σε εκτέλεση σχετικού όρου της εγκριτικής αποφάσεως της τεχνικής μελέτης του υποέργου Ολυμπιάδας, «Τεχνική Μελέτη Μονάδας Εμπλουτισμού Μαντέμ Λάκκου» (Προσάρτημα 5), λόγω ελλείψεων του φακέλου, οι οποίες δεν σχετίζονται πάντως με την μη εκτέλεση προγράμματος δοκιμών σε ημιβιομηχανική κλίμακα, επί τόπου του έργου.

8. Επειδή, μετά ταύτα εκδόθηκαν οι αναφερόμενες στην δεύτερη σκέψη τέσσερις προσβαλλόμενες πράξεις, από τις οποίες έχει εκτελεστό χαρακτήρα η πρώτη, ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.7.49.13/177642/1854/19.8.2015 απόφαση του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως τροποποιήθηκε με την τρίτη προσβαλλόμενη απόφαση ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.5.1.6/180129/2486/24.8.2015 της ίδιας Αρχής. Η πράξη αυτή, με την οποία, κατ' επίκληση των άρθρων 4 και 101 του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών, ανακαλούνται οι προμνησθείσες Δ8-Α/Φ.7.49.13/2809/349/10.2.2012 και Δ8-Α/Φ.7.49.13/30258ΠΕ/5159ΠΕ/10.2.2012 αποφάσεις περί εγκρίσεως των τεχνικών μελετών των υποέργων Σκουριών και Ολυμπιάδας αντιστοίχως (καθώς και οι λοιπές αναφερόμενες στην εν λόγω διαλαμβάνεται απόφαση εγκριτικές πράξεις και άδειες, ανωτέρω σκέψη 2), παραδεκτώς από απόψεως δικαιοδοσίας και αρμοδιότητας, κατά τα εκτιθέμενα στην σκέψη 4, αλλά

και με έννομο συμφέρον και παραδεκτώ κατά τα λοιπά προβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Αντιθέτως, απαραδέκτως στρέφεται η αιτούσα εταιρεία με την κρινόμενη αίτηση κατά του υπ' αριθμ. 12237/20.8.2015 δεύτερου προσβαλλόμενου εγγράφου της Προϊσταμένης της Επιθεώρησης Βορείου Ελλάδος του Σώματος Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων προς την αιτούσα εταιρεία, το οποίο, ως πράξη εκτελέσεως της πρώτης προσβαλλόμενης ανακλητικής υπουργικής απόφασης, στερείται εκτελεστού χαρακτήρος. Απαράδεκτως πλήττεται εξ άλλου και το επίσης στερούμενο εκτελεστού χαρακτήρος τέταρτο προσβαλλόμενο ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.5.1.6/180203/2491/25.8.2015 έγγραφο του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με το οποίο εκφράζονται οι απόψεις της Διοίκησης εν σχέσει με τις υποχρεώσεις της αιτούσης και τις αξιώσεις του Δημοσίου στη συνέχεια της επίδικης ανάκλησης.

9. Επειδή, με έννομο συμφέρον παρεμβαίνουν υπέρ του κύρους της παραδεκτής προσβαλλόμενης υπουργικής αποφάσεως, με αυτοτελή δικόγραφο, ο Δήμος Αριστοτέλη στα διοικητικά όρια του οποίου εμπίπτει η επίμαχη μεταλλευτική δραστηριότητα, και ο όμορος αυτού Δήμος Βόλβης, οι οποίοι επικαλούνται τον κίνδυνο υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής (βλ. ΣτΕ 3191/2015 7μ.). Παρεμβαίνουν επίσης με το από 9.9.2015 κοινό δικόγραφο ο Αγροτικός Δασικός Συνεταιρισμός Μ. Παναγίας και άλλοι οκτώ σύλλογοι και σωματεία. Από τους εν λόγω παρεμβαίνοντες, οι Αγροτικός Δασικός Συνεταιρισμός Μ. Παναγίας, Πολιτιστικός Σύλλογος Μ. Παναγίας, Σύλλογος Γυναίκων Μ. Παναγίας και Σύλλογος Επαγγελματιών Ουρανούπολης Χαλκιδικής δεν νομιμοποίησαν τον δικηγόρο που υπογράφει το δικόγραφο της παρεμβάσεως με έναν από τους προβλεπόμενους στο νόμο (άρθρο 27 κωδ. ΠΔ/τος 18/1989, Α' 8) τρόπους. Συνεπώς, η παρέμβαση είναι απορριπτέα ως προς αυτούς. Είναι δε η ασκηθείσα παρέμβαση απορριπτέα ως απαράδεκτη και κατά το μέρος που ασκείται από τους Αλιευτικό Σύλλογο Δήμου Αριστοτέλη, Πολιτιστικό Σύλλογο Ιερισσού «Κλεινένης», Πολιτιστικό Σύλλογο Νέων Ρόδων «Προσφυγική Αναγέννηση», οι οποίοι δεν προσκόμισαν στο Δικαστήριο αντίγραφο των καταστατικών τους προκειμένου να αποδειχθούν οι ισχυρισμοί τους ότι το έννομο συμφέρον τους για την άσκηση της παρεμβάσεως θεμελιώνεται στους καταστατικούς σκοπούς τους (πρβλ. ΣτΕ 3568/2015). Αντιθέτως, με έννομο συμφέρον παρεμβαίνουν ο Σύλλογος «Φίλοι του Περιβάλλοντος» Ιερισσού, ο οποίος έχει ως καταστατικό σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και ο Σύλλογος Γυναίκων Ιερισσού που επιδιώκει, κατά το καταστατικό του, τη βελτίωση των συνθηκών ζωής όλων των πολιτών, παραδεκτώ δε ομοδικούν οι εν λόγω παρεμβαίνοντες, ισχυριζόμενοι ότι η επίμαχη επένδυση θα επιφέρει σημαντικές και μη αναστρέψιμες βλάβες στο φυσικό περιβάλλον και θα πλήξει την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη της περιοχής (βλ. ΣτΕ 3116/2015 7μ.).

10. Επειδή, κατά τα αναφερόμενα στο προοίμιο της πρώτης προσβαλλόμενης ανακλητικής υπουργικής απόφασης ... «Έχοντας υπόψη ... 8. Το γεγονός ότι, ήδη κατά τη διαβούλευση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης του έργου, η πυρομεταλλουργική μέθοδος της ακαριαίας τήξης (Flash Smelting) παρουσιάστηκε ως το απόλυτο συγκριτικό περιβαλλοντικό και τεχνικοοικονομικό πλεονέκτημα του επενδυτικού σχεδίου, αποκλειόμενης ρητά της χρήσης κυανίου ή των ενώσεων του κατά τη λειτουργία της μεταλλουργίας. Μάλιστα, στην εκδοθείσα ΑΕΠΟ [Απόφαση Έγκρισης

Περιβαλλοντικών Όρων, ΚΥΑ 201745/ 26.7.2011, ανωτέρω σκέψη 5] ... τέθηκαν σαφείς, αυστηροί και απαρέγκλιτοι όροι για την εφαρμογή της μεθόδου στο υπό κατασκευή εργοστάσιο μεταλλουργίας στο Μαντέμ Λάκκο προς παραγωγή χαλκού, χρυσού και αργύρου από α) τα συμπυκνώματα χαλκού - χρυσού χαλκού Σκουριών, β) χρυσοφόρων πυριτών Ολυμπιάδας. Συνεπώς, η ανάπτυξη των δύο υποέργων α) Μεταλλευτικές Εγκαταστάσεις Σκουριών και β) Μεταλλευτικές Εγκαταστάσεις Ολυμπιάδας συναρτάται απόλυτα και αναπόδραστα με την εγκατάσταση και λειτουργία του εργοστασίου Μεταλλουργίας στο Μαντέμ Λάκκο το οποίο θα τροφοδοτείται με τα συμπυκνώματα των μονάδων εμπλουτισμού των δύο υποέργων. 9. Το γεγονός ότι η εκμεταλλεύτρια εταιρεία με την υποβληθείσα ΜΠΕ [Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων] (κεφ. 5.5.2 της ΜΠΕ) γνωστοποίησε στην αδειοδοτούσα αρχή ότι «Ως προς την εφαρμοσιμότητα της μεθόδου της ακαριαίας τήξης στην κατεργασία του μίγματος συμπυκνώματος πυριτών Ολυμπιάδος και συμπυκνώματος χαλκού επιβεβαιώθηκε με την εκτέλεση μεγάλης κλίμακας πιλοτικών δοκιμών σε αντιπροσωπευτικά δείγματα πυριτών Ολυμπιάδος και συμπυκνώματος χαλκού που εστάλησαν στο ερευνητικό κέντρο της εταιρείας Outotec στο Porij της Φινλανδίας». Η Διοίκηση, μετά ταύτα, διά των αδειοδοτουσών αρχών έθεσε κατά νόμο τους όρους για την προστασία του περιβάλλοντος διά της ΑΕΠΟ, αναπόσπαστο τμήμα της οποίας αποτελεί η υποβληθείσα ΜΠΕ, καθώς και τους όρους για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων και κατασκευή των σχετικών εγκαταστάσεων μεταξύ άλλων και με τις εγκρίσεις των Τεχνικών Μελετών των Υποέργων: α) Μεταλλευτικές Εγκαταστάσεις Σκουριών και β) Μεταλλευτικές Εγκαταστάσεις Ολυμπιάδας. Στις δύο παραπάνω Εγκρίσεις, ενόψει των ανωτέρω, η αρμόδια Αρχή (Δ/νση ΜΒΟ - Μεταλλευτικών και Βιομηχανικών Ορυκτών) ως είχε αρμοδιότητα και υποχρέωση εκ του νόμου, μετά και το δημόσιο και επιστημονικό διάλογο που αναπτύχθηκε για την εφαρμοσιμότητα της μεθόδου της ακαριαίας τήξης στα συγκεκριμένα συστατικά μεταλλεύματα και στο συγκεκριμένο έργο και παρά το γεγονός ότι η εκμεταλλεύτρια εταιρεία είχε κατά τα ως άνω γνωστοποιήσει δια της υποβληθείσας ΜΠΕ ότι είχε ήδη πραγματοποιήσει δοκιμές της μεθόδου ακαριαίας τήξης σε ερευνητικό κέντρο της Φινλανδίας, έκρινε ως απολύτως αναγκαίο και έθεσε ως όρο αποβλέποντα στην προστασία του δημοσίου συμφέροντος και στα δύο υποέργα «Να εκτελεσθεί πρόγραμμα δοκιμών σε κατάλληλη ημιβιομηχανική μονάδα, επί τόπου του έργου» (Όροι Β.6.1 και Β.9.α αντίστοιχα). Επί των όρων αυτών δεν τίθεται θέμα ερμηνείας, καθότι αναφέρονται σαφέστατα σε δοκιμές σε ημιβιομηχανική μονάδα επί τόπου του έργου - και όχι σε δοκιμές σε ερευνητικό κέντρο ή έστω σε ημιβιομηχανική κλίμακας δοκιμές επί συμπυκνωμάτων που απλώς παράγονται από επιτόπια μεταλλευτικά δείγματα (γεγονός το οποίο ούτως ή άλλως δεν αποδεικνύεται [ότι] συνέβη εν προκειμένω από την εταιρεία, αφού από κανένα έγγραφο δεν προκύπτει κατά τρόπο αδιαμφισβήτητο ότι τα συμπυκνώματα που υποβλήθηκαν στο φινλανδικό ερευνητικό κέντρο προέρχονταν πράγματι από την κρίσιμη για το έργο περιοχή). Μάλιστα η Διοίκηση δια των αδειοδοτουσών αρχών είχε γνωμοδοτήσει και στο παρελθόν μεταξύ άλλων και επί του θέματος και είχε υποβάλει τις υποδείξεις βελτίωσης με τα υπ' αρ. Δ8/Α/Φ.7.49.13/22343/3949/2.12.2010 και Δ8/Α/Φ.7.49.13/οικ.22997/4114/7.10.2011 έγγραφα της υπηρεσίας. Οι όροι πραγματοποίησης δοκιμών σε ημιβιομηχανική μονάδα επί τόπου του έργου κρίθηκαν από τη Διοίκηση ως απολύτως αναγκαίοι, προκειμένου αφενός να μελετηθεί/διερευνηθεί και πιστοποιηθεί αδιαμφισβήτητα και με όρους που να την συνδέουν με το συγκεκριμένο έργο

η εφαρμοσιμότητα, η προσφορότητα και τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης πυρομεταλλουργικής μεθόδου ακαριαίας τήξης και της τεχνολογίας που την υποστηρίζει, αλλά και αφετέρου για να μελετηθούν σε πραγματικές συνθήκες επιτόπου του έργου οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της συγκεκριμένης διεργασίας και ειδικότερα τα παραγόμενα στερεά και υγρά απόβλητα και οι αέριες εκπομπές, η ποσότητα, η φύση, η σύσταση και η επικινδυνότητά τους, καθώς και ο τρόπος διαχείρισης αυτών, ώστε να πιστοποιηθεί ασφαλέστερα ότι οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που έχουν μελετηθεί και αποτυπωθεί στην ΜΠΕ και οι περιβαλλοντικοί όροι που έχουν προβλεφθεί τις αντιμετωπίζουν ικανοποιητικά. 10. Το γεγονός ότι, παρά τα ανωτέρω, η εκμεταλλεύτρια εταιρεία δεν έχει ικανοποιήσει μέχρι σήμερα τους ανωτέρω, θεθέντες για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος όρους και για τα δύο υποέργα, καθώς και τους συνακόλουθους και απόλυτα συναρτώμενους με αυτόν όρους Β.6.2 και Β.9.Β αντίστοιχα, προκειμένου να θέσει σε γνώση της Διοίκησης δια των σχετικών δοκιμών, μετρήσεων και μελετών όλα εκείνα τα στοιχεία που θεώρησε η Αρμόδια Αρχή ως απολύτως απαραίτητα, στο πλαίσιο των εγκρίσεων των σχετικών τεχνικών μελετών των δύο υποέργων. 11. Το γεγονός ότι η Διοίκηση, εκπληρώνοντας την υποχρέωσή της κατά το άρθρο 20 του Συντάγματος ..., επιστρέφοντας τις υποβληθείσες σχετικές τεχνικές μελέτες των δύο υποέργων κάλεσε, μεταξύ άλλων, την εκμεταλλεύτρια εταιρεία να εκθέσει εγγράφως τις απόψεις της επί της προόδου υλοποίησης του έργου «Μεταλλευτικές Μεταλλουργικές Εγκαταστάσεις Μεταλλείων Κασσάνδρας» και ιδίως επί της προόδου κατασκευής και λειτουργίας του εργοστασίου μεταλλουργίας χαλκού - χρυσού και θειικού οξέος, υποχρέωση στην οποία, από το γεγονός της μη πραγματοποίησης των απαραίτητων επί τόπου ημιβιομηχανικών δοκιμών [προκύπτει ότι] η εταιρεία δεν ανταποκρίθηκε ως όφειλε παρά το πρόσθετο χρονικό διάστημα των τριών ετών που της είχε χορηγηθεί. 12. Το γεγονός ότι, από την από 26.5.2015 με ΑΠ: Α2352 επιστολή της εταιρείας Ε. Χ.ΑΕ [ανωτέρω σκέψη 7] προκύπτει η πρόθεσή της να μην συμμορφωθεί με τους προαναφερθέντες όρους περί πραγματοποίησης δοκιμών σε κατάλληλη ημιβιομηχανική μονάδα επί τόπου του έργου, ερμηνεύοντάς τους αβάσιμα και κατά τρόπο αντίθετο προς τη ρητή διατύπωση των αποφάσεων έγκρισης των σχετικών τεχνικών μελετών ως θέτοντες απλώς την υποχρέωσή της για πραγματοποίηση ημιβιομηχανικών δοκιμών σε επιτόπια μεταλλεύματα (και όχι σε κατάλληλη ημιβιομηχανική μονάδα επί τόπου του έργου)». Υπό τα δεδομένα αυτά, η Διοίκηση προέβη στην έκδοση της επίμαχης ανακλητικής απόφασης με την αιτιολογία, η οποία, όπως επί λέξει παρατίθεται στο σώμα της προσβαλλομένης, έχει ως εξής: «Επειδή μέχρι σήμερα και με υπαιτιότητα της εταιρείας Ε. Χ. ΑΕΜΒΧ δεν έχουν συμπληρωθεί οι ελλείψεις της τεχνικής μελέτης «ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΧΑΛΚΟΥ, ΧΡΥΣΟΥ ΚΑΙ ΘΕΙΙΚΟΥ ΟΞΕΟΣ ΜΑΝΤΕΜ ΛΑΚΚΟΥ», που διαπιστώθηκαν και γνωστοποιήθηκαν με τα με αρ. πρωτ. 175135/1047/28.4.2015 και 175136/1048/28.4.2015 έγγραφα της Δ/νσης ΜΕΒΟ και συνεπώς δεν έχουν εκπληρωθεί προσηκόντως οι κατά τα ως άνω θεθέντες όροι των αποφάσεων έγκρισης των τεχνικών μελετών των δύο υποέργων. Επειδή με υπαιτιότητα της εταιρείας Ε. Χ. ΑΕΜΒΧ δεν έχουν διενεργηθεί εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών επιτόπιες ημιβιομηχανικές δοκιμές, όπως προβλέπεται και επιβάλλεται με τις εγκρίσεις των οικείων τεχνικών μελετών, όπως ανωτέρω αναλυτικά περιγράφεται και δεν έχει αποδειχθεί η δυνατότητα λυσιτελούς, πρόσφορης και περιβαλλοντικά ασφαλούς χρήσης στο συγκεκριμένο έργο - και υπό τις δεδομένες τοπικές συνθήκες - της πυρομεταλλουργικής μεθόδου ακαριαίας τήξης

(Flash Smelting), η οποία έχει προκριθεί ως ενδοδειγμένη. Επειδή, ενόψει όλων των ανωτέρω, συντρέχει σπουδαίος λόγος δημοσίου συμφέροντος. Μεταξύ των δικαιπρακτικών θεμελίων της υπ' αριθ. 22.138/12.12.2003 Σύμβασης μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της εκμεταλλεύτριας εταιρείας και βασικός γνώμονας για την έγκριση των Τεχνικών Μελετών και την έκδοση των αναγκαίων για την εκτέλεση του έργου -και ιδίως των υποέργων Σκουριών και Ολυμπιάδας- εγκρίσεων, αδειών και λοιπών διοικητικών πράξεων, πέρα από τη συνέχιση της υφιστάμενης μεταλλευτικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή και την κατεπίγουσα ανάγκη αντιμετώπισης των κρίσιμων περιβαλλοντικών κινδύνων για την περιοχή της Χαλκιδικής που συνδέονται με τη μη λειτουργία και συντήρηση των Μεταλλείων Κασσάνδρας, ήταν κυρίως η αξιοποίηση όλων των διευρυσμένων και οικονομικά αξιοποιήσιμων κοιτασμάτων των μεταλλείων Κασσάνδρας, μέσω καθετοποιημένης παραγωγής και με τα εχέγγυα προστασίας του περιβάλλοντος, μέσω της χρήσης βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών και ορθών πρακτικών, σύμφωνα με τους εγκριθέντες περιβαλλοντικούς όρους και με την κείμενη σχετική νομοθεσία. Στο πλαίσιο αυτό, η μέθοδος μεταλλουργίας της ακαριαίας τήξης (Flash Smelting) προκρίθηκε ως βασική συνιστώσα του επενδυτικού σχεδίου, η οποία επηρεάζει το συνολικό σχεδιασμό του έργου, τόσο ως προς την αναγκαιότητα εκμετάλλευσης του κοιτάσματος Σκουριών όσο και ως προς τις προβλέψεις για την ποσότητα και την ποιότητα των παραγόμενων αποβλήτων, τον περιβαλλοντικό χαρακτήρισμό και τη διαχείρισή τους, τα τεχνικοοικονομικά δεδομένα, ισοζύγια τροφοδοσίας και λοιπά στοιχεία του έργου (ΣΤΕ 1492/2013). Ήταν υπ' αυτές τις παραδοχές και τις υποθέσεις υπό τις οποίες εκώρησε από τη Διοίκηση η επιτασόμενη από τα άρθρα 24, 106 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος στάθμιση του αυτοτελώς προστατευόμενου αγαθού του φυσικού περιβάλλοντος, της οικολογικής ισορροπίας και της διαφύλαξης των φυσικών πόρων προς χάρη και των επόμενων γενεών, με τους αναγόμενους στο γενικότερο εθνικό και δημόσιο συμφέρον προστατευόμενους παράγοντες, που σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξη, την αξιοποίηση του εθνικού πλούτου, την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και την εξασφάλιση εργασίας στους πολίτες, σύμφωνα με την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης. Με την έννοια αυτή και μόνον υπό τον όρο ότι η προταθείσα από την εταιρεία μέθοδος εκμετάλλευσης των μεταλλείων δύναται λυσιτελώς και κατά τους όρους των τεχνικών μελετών και της ΑΕΠΟ να διασφαλίσει το συμφωνηθέν παραγωγικό αποτέλεσμα της συνολικής εκμετάλλευσης των μεταλλείων Κασσάνδρας, κρίθηκε ως ανεκτή, υπό την προαναφερθείσα στάθμιση των προστατευόμενων αγαθών, η αντικειμενική επιβάρυνση που συνεπάγεται το συνολικό έργο για το φυσικό περιβάλλον. Ως εκ τούτου, η μη εκπλήρωση από την εργολήπτρια εταιρεία των όρων που έχουν τεθεί προς απόδειξη της λυσιτελούς εφαρμογής της πυρομεταλλουργικής μεθόδου ακαριαίας τήξης (Flash Smelting) και δη στις συνθήκες και υπό τα δεδομένα του συγκεκριμένου έργου (με την πραγματοποίηση επιτόπιων ημιβιομηχανικών δοκιμών εφαρμογής), διαφοροποιεί τους όρους στάθμισης των προστατευόμενων αγαθών και θέτει εν αμφιβόλω την εξυπηρέτηση και προαγωγή, δια του συνολικού έργου, του γενικότερου δημοσίου συμφέροντος». Προβλέπει, εξ άλλου, η εν λόγω υπουργική απόφαση την παύση της ισχύος της «εφόσον, σε διάστημα ενός έτους από την έκδοσή της και μετά την υποβολή εκ μέρους της εταιρείας Ε. Χ. ΑΕΜΒΧ των απαιτούμενων δικαιολογητικών για την έκδοση κάθε αναγκαίας άδειας για την εγκατάσταση και λειτουργία της προβλεπόμενης ως άνω κατάλληλης ημιβιομηχανικής μονάδας επί τόπου του έργου (συμπεριλαμβανομένης και

κάθε αναγκαίας άδειας για την εξαγωγή του αναγκαίου συμπυκνώματος), διαπιστωθεί ότι πληρώθηκαν οι τεθέντες υπέρ του δημοσίου συμφέροντος [ανωτέρω] όροι υπό στοιχεία Γ.3 και Β.6 [αφ' ενός] και Γ.3 και Β.9 [αφ' ετέρου] των αποφάσεων περί εγκρίσεως των τεχνικών μελετών των υποέργων Σκουριάς και Ολυμπιάδας, αντιστοίχως.

11. Επειδή, κατά τα προεκτεθέντα, η προσβαλλόμενη ανακλητική υπουργική απόφαση εκδόθηκε, μεταξύ άλλων, στην συνέχεια της προμνησθείσης (σκέψη 7) πράξεως ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.5.1.6/οικ.175135/1047/28.4.2015 του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με την οποία επεστράφη στην αιτούσα εταιρεία Ε. Χ. ΑΕ η υποβληθείσα, σε συμμόρφωση προς τον όρο Γ.3 των αποφάσεων περί εγκρίσεως των τεχνικών μελετών των υποέργων Σκουριάς και Ολυμπιάδας, μελέτη του Προσαρτήματος με τίτλο «Τεχνική Μελέτη Μεταλλουργικής Μονάδας Χαλκού, Χρυσού και Θεϊκού Οξέος Μαντέμ Λάκκου». Με την απόφαση, όμως, 3191/2015 της επταμελούς συνθέσεως του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία δημοσιεύθηκε στις 27.8.2015 δηλαδή μετά την έκδοση στις 19, 20, 24 και 25.8.2015 των προσβαλλομένων πράξεων, έγινε δεκτή η από 20.4.2015 αίτηση ακυρώσεως της αιτούσης εταιρείας Ε. Χ. Α.Ε. κατά της παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας της Διοίκησης να προβεί στην έγκριση του ως άνω προσαρτήματος και ακυρώθηκε η, θεωρηθείσα ως παραδεκτώς συμπροσβαλλόμενη με την αίτηση ακυρώσεως, ανωτέρω από 28.4.2015 υπουργική πράξη επιστροφής της μελέτης του προσαρτήματος. Ειδικότερα, το Δικαστήριο, συνεκτιμώντας ότι στην υποβληθείσα από την αιτούσα μελέτη παρατίθενται τα πορίσματα από την εκτέλεση προγράμματος δοκιμών σε ημιβιομηχανική κλίμακα στις εγκαταστάσεις της εταιρείας Outotec που κατέχει τη σχετική τεχνογνωσία, όπου και απεστάλη ικανή ποσότητα επιτόπιων συμπυκνωμάτων αρσενουριτών Ολυμπιάδας (20 τόνοι), και από τα οποία (πορίσματα δοκιμών) προέκυψε, κατά τους ισχυρισμούς της αιτούσης, η εφαρμοσιμότητα της μεθόδου μεταλλουργίας με πολύ καλά αποτελέσματα και υψηλή ανάγκη, έκρινε συναφώς τα εξής: «η αιτιολογία του ως άνω εγγράφου [περί επιστροφής της μελέτης προσαρτήματος] ότι δεν έχει εκτελεστεί πρόγραμμα δοκιμών σε κατάλληλη ημιβιομηχανική κλίμακα επί τόπου του έργου είναι αφ' ενός μεν αόριστη, καθ' όσον δεν εξειδικεύει ποια συγκεκριμένη πλημμέλεια αποδίδει στο πρόγραμμα δοκιμών που έχει εκτελέσει η [εταιρεία] (κλίμακα δοκιμών, τόπος, χρησιμοποιηθέντα πετρώματα), αφ' ετέρου δε και πλημμελής διότι δεν αιτιολογεί τον λόγο για τον οποίο απορρίπτεται ως μη αξιόπιστα τα παραθέντα πορίσματα των δοκιμών, από τα οποία προκύπτει η εφαρμοσιμότητα της μεταλλουργικής μεθόδου και στο συγκεκριμένο μίγμα τροφοδοσίας (χαλκοπυρίτη - αρσενουρίτη - σιδηροπυρίτη) και η καλή προσαρμογή του σε βιομηχανικό επίπεδο, προς διακρίβωση των οποίων είχε εξ άλλου τεθεί ο όρος από την Διοίκηση». Οι δε ισχυρισμοί του Δημοσίου ότι ούτε επί τόπου δοκιμές έγιναν ούτε επί τόπου δείγματα παρήχθησαν, καθ' όσον το εργοστάσιο εμπλουτισμού Ολυμπιάδας μέχρι σήμερα παράγει συμπυκνώματα από παλαιά τέλματα αφού δεν έχει αρχίσει η εξόρυξη του μεταλλείου, το δε εργοστάσιο εμπλουτισμού Σκουριάς δεν έχει καν λειτουργήσει, απερρίφθησαν από το Δικαστήριο ως απαράδεκτοι διότι κρίθηκε ότι επιχειρείται με αυτόν τον τρόπο η συμπλήρωση μη νόμιμη κατά τα προαναφερθέντα αιτιολογίας διοικητικής πράξης με το μετά τη συζήτηση κατατεθέν υπόμνημα, αλλά και «εν πάση περιπτώσει, ως αβάσιμοι, διότι μόνο το γεγονός ότι οι δοκιμές δεν διενεργήθηκαν επιτόπου, ανεξαρτήτως του εάν αυτό ήταν

εφικτό, δεν αρκεί για να στηρίξει την απόρριψη των διενεργηθεισών σε εξειδικευμένο εργαστήριο δοκιμών σε ημιβιομηχανική κλίμακα με μεταλλεύματα που είτε έχουν παραχθεί επιτόπου (αρσενουριτές Ολυμπιάδας) είτε έχουν αποδεδειγμένως παρόμοια ορυκτολογική και χημική σύσταση με τα τοπικά (χαλκούχο μετάλλευμα του κοιτάσματος Bajo de Alumbregra Αργεντινής, σύμφωνα με την προσκομισθείσα από 18.1.2012 γνωμάτευση του Καθηγητή του Τομέα Ορυκτολογίας και Πετρολογίας του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών)». Περαιτέρω, κατά τα κριθέντα με την ως άνω απόφαση 3191/2015 του Συμβουλίου της Επικρατείας, «δεδομένου δε ότι, ως προκύπτει από το περιεχόμενο της πράξης [επιστροφής της υποβληθείσης μελέτης], η μη έγκριση του προσαρτήματος στηρίχθηκε κυρίως στην κατά τα ανωτέρω μη επαρκή αιτιολογία περί μη πληρώσεως του όρου περί διενέργειας επιτόπιων ημιβιομηχανικών δοκιμών, η δε επεξεργασία των λοιπών υποβληθέντων στοιχείων και η διατύπωση των παρατηρήσεων που ενσωματώθηκε στο έγγραφο έγινε κατά τρόπο ενδεικτικό, η [εν λόγω] πράξη θα πρέπει να ακυρωθεί στο σύνολό της, να αναπεμφθεί δε η υπόθεση στη Διοίκηση προς νέα νόμιμη κρίση, κατά την εκφορά της οποίας θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να ληφθούν υπ' όψιν αφ' ενός οι απαντήσεις της [εταιρείας] επί των επικουρικών παρατηρήσεων ... και αφ' ετέρου ότι επιστροφή φακέλου τεχνικής μελέτης προβλέπεται κατά το άρθρο 102 [του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών] μόνο για λόγους ανεπάρκειας ή ανακρίβειας των υποβληθέντων στοιχείων».

12. Επειδή, κατά τα αναλυτικώς εκτιθέμενα στην σκέψη 10, με την μόνη παραδεκτώς προσβαλλόμενη ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.7.49.13/177642/1854/19.8.2015 υπουργική απόφαση, όπως τροποποιήθηκε με την τρίτη προσβαλλόμενη, ανεκλήθησαν οι προμνησθείσες Δ8-Α/Φ.7.49.13/2809/349/10.2.2012 και Δ8-Α/Φ.7.49.13/30258ΠΕ/5159ΠΕ/10.2.2012 αποφάσεις περί εγκρίσεως των τεχνικών μελετών των υποέργων Σκουριάς και Ολυμπιάδας αντιστοίχως (καθώς και οι λοιπές αναφερόμενες στην εν λόγω ανακλητική απόφαση εγκριτικές πράξεις και άδειες) αφ' ενός διότι η αιτούσα εταιρεία δεν υπέβαλε στην αρμόδια Υπηρεσία προς έγκριση, εντός της ταχθείσης προθεσμίας των τριών ετών, την τεχνική μελέτη της μεταλλουργικής μονάδας χαλκού, χρυσού και θεϊκού οξέος Μαντέμ Λάκκου, κατά τα προβλεπόμενα στους όρους Β.6.2 και Γ.3 της ανωτέρω Δ8-Α/Φ.7.49.13/2809/349/10.2.2012 αποφάσεως (έγκριση της τεχνικής μελέτης του υποέργου Σκουριάς) και Β.9.Β και Γ.3 της ως άνω Δ8-Α/Φ.7.49.13/30258ΠΕ/5159ΠΕ/10.2.2012 αποφάσεως (έγκριση της τεχνικής μελέτης του υποέργου Ολυμπιάδας), εφ' όσον η υποβληθείσα, με την με αρ. πρωτ. 23506/22.12.2014 αίτηση, μελέτη (Προσάρτημα με αριθμούς 5 και 6, αντιστοίχως) επεστράφη στην αιτούσα με την πράξη ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.5.1.6/οικ.175135/1047/28.4.2015 του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Εχώρησε η επίδικη ανάκληση αφ' ετέρου για τον λόγο ότι η αιτούσα, κατά παράβαση των όρων Β.6.1 και Β.9.α, αντιστοίχως, των ανωτέρω δύο εγκριτικών αποφάσεων, δεν διενήργησε δοκιμές σε ημιβιομηχανική μονάδα επί τόπου του έργου, προκειμένου να διαπιστωθεί η εφαρμοσιμότητα, η προσφορότητα και τα αποτελέσματα της επιλεγείσης με την Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (βλ. σκέψη 5) πυρομεταλλουργικής μεθόδου ακαριαίας τήξης.

13. Επειδή, στο άρθρο 50 παρ. 5 του ΠΔ/τος 18/1989 ορίζονται τα εξής: «Οι αποφάσεις της Ολομελείας, ακυρωτικές και απορριπτικές, καθώς και των Τμημάτων, αποτελούν, μεταξύ των

διαδίκων δεδικασμένο, που ισχύει σε κάθε υπόθεση ή διαφορά ενώπιον δικαστικής ή άλλης αρχής, κατά την οποία προέχει το διοικητικής φύσης ζήτημα που κρίθηκε από το Συμβούλιο». Κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, το δεδικασμένο από τις ακυρωτικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν αφορά μόνο την νομική ύπαρξη της διοικητικής πράξεως, της οποίας είχε ζητηθεί η ακύρωση και η οποία με την ακυρωτική απόφαση καταργείται από τότε που εκδόθηκε και θεωρείται εφεξής ως ουδέποτε εκδοθείσα (ΣτΕ 3802/2000 7μ, 484/1991 κ.ά.), αλλά καλύπτει και τα κριθέντα από το Δικαστήριο ζητήματα, ως κριθέν δε ζήτημα νοείται κάθε ζήτημα, το οποίο συναρτάται προς το γενόμενο δεκτό από την απόφαση συμπέρασμα και αποτελεί αναγκαίο τούτου έρεισμα, όχι όμως και άλλα περιστατικά, αφηγηματικώς αναφερόμενα, τα οποία δεν είναι αναγκαία για την συναγωγή του συμπεράσματος της αποφάσεως που διατυπώνεται στο διατακτικό (βλ. ΣτΕ 1113/2014 7μ, 2658, 2049/2011, 3802/2000 7μ κ.ά.).

14. Επειδή, το πρώτο σκέλος της αιτιολογίας της προσβαλλομένης πράξεως (περί της μη υποβολής, εκ μέρους της αιτούσης, της τεχνικής μελέτης της μεταλλουργικής μονάδας, ως προσαρτήματος των προμνησθεισών εγκριτικών αποφάσεων των μελετών των υποέργων Σκουριών και Ολυμπιάδας) δεν είναι νόμιμο, όπως βασίμως προβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση, εφ' όσον με την απόφαση 3191/2015 του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας ακυρώθηκε, εν συνεχεία, ως σαορίστως και πλημμελώς αιτιολογημένη, κατά τα προαναφερθέντα (σκέψη 11), η υπουργική απόφαση ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.5.1.6/οικ.175135/1047/28.4.2015, με την οποία είχε επιστραφεί στην αιτούσα η υποβληθείσα στις 22.12.2014 μελέτη προσαρτήματος, η δε ακύρωση ανατρέχει στον χρόνο εκδόσεως της εν λόγω υπουργικής αποφάσεως (πρβλ. ΣτΕ 5452/2012). Ούτε ευρίσκει, εξ άλλου, η προσβαλλόμενη πράξη νόμιμο έρεισμα στο έτερο αιτιολογικό σκέλος της, περί της μη διενεργείας δοκιμών «επί τόπου του έργου» για να διαπιστωθεί η εφαρμοσιμότητα της επιλεγείσης μεθόδου μεταλλουργίας. Και τούτο διότι, κατά τα ήδη εκτεθέντα, με την ως άνω 3191/2015 ακυρωτική απόφαση έγιναν, εν οχέσει με τις επίμαχες δοκιμές, δεκτά και τα εξής: «μόνο το γεγονός ότι οι δοκιμές δεν διενεργήθηκαν επιτόπου, ανεξαρτήτως του εάν αυτό ήταν εφικτό, δεν αρκεί για να στηρίξει την απόρριψη των διενεργηθεισών σε εξειδικευμένο εργαστήριο δοκιμών σε ημιβιομηχανική μονάδα με μεταλλεύματα που είτε έχουν παραχθεί επιτόπου ... είτε έχουν αποδεδειγμένως παρόμοια ορυκτολογική και χημική σύσταση με τα τοπικά ...». Η κρίση αυτή του Δικαστηρίου, η οποία περιέχεται στην προαναφερομένη 3191/2015 απόφασή του, εκδοθείσα επί αιτήσεως ακυρώσεως της ήδη αιτούσης εταιρείας κατά πράξεως του αυτού Υπουργού (πρβλ. ΣτΕ 2189/1982, 2568/1981), παράγει δεδικασμένο, που δεσμεύει το Δικαστήριο και κατά την εκδίκαση της παρούσης αιτήσεως, στην οποία επίσης τίθενται τα κριθέντα με την 3191/2015 ακυρωτική απόφαση διοικητικής φύσεως ζητήματα (πρβλ. ΣτΕ 2167/2008, 300/2002, Ολ 2939/2000) α) της εννοίας του κρίσιμου όρου της εγκρίσεως των τεχνικών μελετών των υποέργων του έργου «Μεταλλευτικές - Μεταλλουργικές Εγκαταστάσεις Μεταλλείων Κασσάνδρας», με τον οποίο [όρο] προβλέπεται «να εκτελεσθεί πρόγραμμα δοκιμών σε κατάλληλη ημιβιομηχανική μονάδα, επί τόπου του έργου», και των συναφών υποχρεώσεων της αιτούσης, ως φορέως εκμετάλλευσης του ανωτέρω έργου, ειδικώς ως προς την εκτέλεση των προβλεπομένων δοκιμών «επί τόπου του έργου», και β) του ανεπιτρέπτου της απορρίψεως δοκιμών για μόνο το λόγο ότι δεν διενεργήθηκαν «επί τόπου» του έργου. Δεν μπορεί εξ άλλου να

θεωρηθεί η κρίση αυτή του Δικαστηρίου ως πλεοναστική -και, ως εκ τούτου, μη δεσμευτική, κατά την έννοια του άρθρου 50 παρ. 5 του ΠΔ/τος 18/1989- διότι δεν εκφέρεται ως εκ περισσού (πρβλ. ΣτΕ 880/1995, 2649/1976), αλλά προσδιορίζει το περιεχόμενο των μετά την ακύρωση και σε συμμόρφωση προς την 3191/2015 ακυρωτική απόφαση ενεργειών της Αρχής, η οποία, επιλαμβανομένη της υποθέσεως προς νέα νόμιμη κρίση, δεν δύναται, εν όψει των γενομένων δεκτών από το Δικαστήριο, να απορρίψει την υποβληθείσα από την αιτούσα κοινή μελέτη προσαρτήματος («Τεχνική Μελέτη Μεταλλουργικής Μονάδας Χαλκού, Χρυσού και Θεικού Οξέος Μαντέμ Λάκκου», ως προσάρτημα 5 και 6 των αποφάσεων περί εγκρίσεως των τεχνικών μελετών των υποέργων Σκουριών και Ολυμπιάδας, αντιστοίχως) για μόνο το λόγο ότι στηρίζεται σε πορίσματα δοκιμών, οι οποίες δεν διενεργήθηκαν «επί τόπου» του έργου. Εν προκειμένω, όμως, η Διοίκηση, υπολαμβάνουσα ότι, κατά την έννοια των κρίσιμων όρων των εγκριτικών πράξεων των τεχνικών μελετών των υποέργων Σκουριών και Ολυμπιάδας, επιβάλλεται η απόρριψη των δοκιμών που πραγματοποίησε ο φορέας εκμετάλλευσης, για μόνο το λόγο ότι δεν διενεργήθηκαν «επί τόπου» του έργου, προέβη, με το επίμαχο δεύτερο αιτιολογικό σκέλος της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης, στην ανάκληση των ως άνω εγκριτικών πράξεων Δ8-Α/Φ.7.49.13/2809/349/10.2.2012 και Δ8-Α/Φ.7.49.13/30258ΠΕ/5159ΠΕ/10.2.2012 (καθώς και των λοιπών αναφερομένων στην προσβαλλόμενη πράξη, εγκριτικών πράξεων και αδειών), για μόνο το λόγο ότι η αιτούσα, θεωρώντας ότι υπείχε την υποχρέωση να πραγματοποιήσει ημιβιομηχανικές δοκιμές σε επιτόπια μεταλλεύματα (και όχι σε κατάλληλη ημιβιομηχανική μονάδα επί τόπου του έργου), δεν διενήργησε εντός των προβλεπομένων προθεσμιών επιτόπιες ημιβιομηχανικές δοκιμές. Είναι, συνεπώς, βάσιμος και ο προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως περί παραβιάσεως του δεδικασμένου που απορρέει από την απόφαση 3191/2015 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Γ. Τσιμέκας και Κων. Κουσουλής, οι οποίοι υποστήριξαν ότι η επίμαχη κρίση που περιέχεται στην ανωτέρω 3191/2015 ακυρωτική απόφαση, σύμφωνα με την οποία «μόνο το γεγονός ότι οι δοκιμές δεν διενεργήθηκαν επιτόπου, ανεξαρτήτως του εάν αυτό ήταν εφικτό, δεν αρκεί για να στηρίξει την απόρριψη των διενεργηθεισών σε εξειδικευμένο εργαστήριο δοκιμών σε ημιβιομηχανική μονάδα με μεταλλεύματα που είτε έχουν παραχθεί επιτόπου ... είτε έχουν αποδεδειγμένως παρόμοια ορυκτολογική και χημική σύσταση με τα τοπικά ...», δεν παράγει δεδικασμένο που δεσμεύει το Δικαστήριο κατά την εκδίκαση της παρούσης αιτήσεως. Τούτο δε, διότι, η κρίση αυτή δεν συνιστά κριθέν διοικητικής φύσεως ζήτημα, το οποίο αποτελεί αναγκαίο έρεισμα του διατακτικού της ανωτέρω ακυρωτικής δικαστικής αποφάσεως, καθόσον, όπως προκύπτει από την εν λόγω απόφαση (σκ. 16), με την κρίση αυτή απορρίφθηκαν πλεοναστικώς, ως αβάσιμοι, ισχυρισμοί του Δημοσίου -ότι ούτε επί τόπου δοκιμές έγιναν ούτε επί τόπου δείγματα παρήχθησαν- οι οποίοι είχαν προηγουμένως απορριφθεί ως απαράδεκτοι λόγω προβολής τους με το μετά τη συζήτηση κατατεθέν υπόμνημα. Επομένως, κατά τη γνώμη αυτή, δεν συντρέχει δεδικασμένο ως προς την ανωτέρω κρίση και είναι απορριπτέος ο περί του αντιθέτου προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως.

15. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να ακυρωθεί η απόφαση ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.7.49.13/177642/1854/19.8.2015 του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.5.1.6/180129/2486/24.8.2015 της

ιδίας Αρχής. Πρέπει δε αντιστοίχως να απορριφθούν και οι ασκηθείσες παραδεκτώσ παρεμβάσεις (βλ. σκέψη 9).

[Δέχεται την αίτηση. Ακυρώνει, κατά τα εκτιθέμενα στο αιτιολογικό την απόφαση ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.7.49.13/ 177642/1854/19.8.2015 του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.5.1.6/ 180129/2486/24.8.2015 του ίδιου Υπουργού. Απορρίπτει τις ασκηθείσες παρεμβάσεις.]

Παρατηρήσεις

Οριστικό τέλος στο θέμα των δοκιμών σε ημιβιομηχανική κλίμακα «επί τόπου» του έργου στην Ολυμπιάδα και στις Σκουριές (ΣτΕ ΟΛ 217/2016)

1. Η απόφαση της Ολομέλειας ΣτΕ ΟΛ 217/2016 ολοκληρώνει ένα νομολογιακό saga, με την ακύρωση της από 19.8.2015 απόφασης του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με την οποία ανακλήθηκαν προηγούμενες αποφάσεις περί έγκρισης των αναγκαίων μελετών για την εκτέλεση διαφόρων έργων εκμετάλλευσης των μεταλλείων Κασσάνδρας που είχε υποβάλει η εταιρία Ε.Χ. ΑΕ. Εκτός από τη σημασία της για τη συνέχιση του έργου αλλά και για τα ουσιαστικού δικαίου ζητήματα που διευκρινίζει, η απόφαση παρουσιάζει μεγάλο δικονομικό ενδιαφέρον, καθόσον συστηματοποιεί κρίσιμες και συναφείς προς το δικαίωμα έννομης προστασίας θεματικές. Αυτές αφορούν, αφενός, τη διάκριση των διοικητικών διαφορών σε ακυρωτικές και ουσιαστικές καθώς και τη σημασία της ακυρωτικής αρμοδιότητας του Συμβουλίου της Επικρατείας (I) και, αφετέρου, τα όρια του δεδικοσμένου των ακυρωτικών αποφάσεων (II).

I. Η διάκριση των διοικητικών διαφορών σε ακυρωτικές και ουσιαστικές

A. Γενικές παρατηρήσεις

2. Κατ' αρχάς, η Ολομέλεια επαναλαμβάνει την πάγια νομολογία σχετικά, αφενός, με την καίρια θέση του Συμβουλίου της Επικρατείας στη συνταγματική έννομη τάξη και, αφετέρου, με την υπαγωγή σε δικαστικό έλεγχο τήρησης των συνταγματικών ορίων του νομοθετικού περιορισμού της ακυρωτικής του αρμοδιότητας, διά της μεταφοράς κατηγοριών υποθέσεων προς εκδίκαση στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια και υπενθυμίζει το βασικό κριτήριο διάκρισης των διοικητικών διαφορών σε ακυρωτικές και ουσίας όσον αφορά τις ατομικές διοικητικές πράξεις. Εμμένει στην αναγωγή στο άρθρο 26 του Συντάγματος και στη διάκριση των λειτουργιών προκειμένου να θέσει όρια στην άσκηση πλήρους δικαιοδοσίας, εκτιμώντας ότι ως προς ορισμένες διαφορές, τέτοιου είδους έλεγχος

θα ισοδυναμούσε με υπεισέλευση της δικαστικής λειτουργίας στην εκτελεστική επί θεμάτων για τα οποία είναι αυτή αποκλειστικώς αρμόδια. Παραμένει, δηλαδή, στη γραμμή της νομολογίας ΣτΕ ΟΛ 3919/2010 και των λοιπών αποφάσεων της Ολομέλειας που εκδόθηκαν κατόπιν παραπεμπτικών αποφάσεων του Δ' Τμήματος επί αιτήσεων ακύρωσης είτε κατά ατομικών είτε κατά κανονιστικών πράξεων της ΕΕΤΤ και αφορούν το ζήτημα της μεταφοράς αρμοδιοτήτων από το Συμβούλιο της Επικρατείας στα ΤΔΔ, είτε ως ακυρωτικές είτε ως διαφορές ουσίας. Πρόκειται για τις αποφάσεις ΣτΕ ΟΛ 693/2013¹, που εκδόθηκε κατόπιν της παραπεμπτικής ΣτΕ 1630/2009 του Δ' Τμήματος, ΣτΕ ΟΛ 616/2013 κατόπιν της παραπεμπτικής ΣτΕ 3618/2008, ΣτΕ ΟΛ 617/2013 κατόπιν της ΣτΕ 3617/2008, ΣτΕ ΟΛ 618/2013 κατόπιν της ΣτΕ 3622/2008, ΣτΕ ΟΛ 619/2013 κατόπιν της ΣτΕ 3623/2008, ΣτΕ ΟΛ 620/2013 κατόπιν της ΣτΕ 1631/2009, ΣτΕ ΟΛ 621/2013 κατόπιν της ΣτΕ 1632/2009 και ΣτΕ ΟΛ 622/2013 κατόπιν της ΣτΕ 1633/2009². Η συλλογιστική όμως αυτή είναι, πλέον, ελάχιστα πειστική, εφόσον, αφενός, διατυπώνεται οιονεί αξιωματικά («διαφορά που από την φύση της είναι ακυρωτική») και, αφετέρου, δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται στις επιλογές του νομοθέτη³. Τα σημεία αυτά αναλύονται διεξοδικά στην άποψη που διατύπωσε το 2008 ο τότε Σύμβουλος Δ. Πετρούλιας σε παραπεμπτικές στην Ολομέλεια αποφάσεις του Δ' Τμήματος, όσον αφορά τις διαφορές που ανακύπτουν από τις πράξεις της ΕΕΤΤ, ο οποίος υποστή-

1. ΘΠΔΔ 8-9/2013, σ. 743.

2. Αναλυτικά για το ζήτημα της μεταφοράς υποθέσεων βλ. Κ. Γώγου, Η εφαρμογή των αναθεωρημένων διατάξεων του Συντάγματος για τους δικαστικούς λειτουργούς και την απονομή της δικαιοσύνης. Ένας απολογισμός, in Ξ. Κοντιάδης (επιμ.). Πέντε χρόνια μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σ. 733 (764 επ.). Για τις τελευταίες αποφάσεις, βλ. Ε. Πρεβεδούρου, Ο ακυρωτικός έλεγχος των διοικητικών πράξεων υπό το πρίσμα της ΕΣΔΑ, Τιμ. Τόμ. Π.Ι. Παραρά, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2012, σ. 811, 876 επ.

3. Κατά τη μειοψηφούσα γνώμη που διατυπώθηκε στην απόφαση ΣτΕ ΟΛ 3919/2010, «όταν ο νομοθέτης επιθυμεί να καταστήσει αρμόδια τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια για την εκδίκαση κατηγοριών υποθέσεων που ανήκουν στην ακυρωτική αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας και πηγάζουν από την προσβολή ατομικών εκτελεστών διοικητικών πράξεων, δεσμεύεται μόνον από το κριτήριο της σπουδαιότητας και της φύσεως των ανωτέρω υποθέσεων, αν δε αυτές, κατ' εκτίμηση του ανωτέρω κριτηρίου, επιτρεπώς υπάγονται στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, τότε είναι ελεύθερος να οργανώσει την αρμοδιότητά τους αυτή είτε ως ακυρωτική είτε ως πλήρους δικαιοδοσίας». Ωστόσο, ούτε η μειοψηφία της ΣτΕ ΟΛ 3919/2010 επεξηγεί το περιεχόμενο του κριτηρίου της «φύσεως των υποθέσεων» που δεσμεύει τον νομοθέτη αποκλείοντας την υπαγωγή υποθέσεων στα ΤΔΔ.

ριξε ότι, εξαιρουμένων των κανονιστικών πράξεων, είναι δυνατή η μετατροπή όλων των διαφορών από ακυρωτικές σε ουσίας: «με εξαίρεση τις διαφορές που προκαλούνται από την προσβολή κανονιστικών πράξεων, δεν τίθεται, κατ' αρχήν, από το Σύνταγμα περιορισμός στην εξουσία του νομοθέτη να μετατρέψει τις μεταφερόμενες διαφορές από ακυρωτικές σε διαφορές ουσίας και πάντως δεν τίθεται περιορισμός συναρτώμενος με το περιεχόμενο της ασκούμενης από τη διοίκηση με την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης αρμοδιότητας. Άλλωστε, με σειρά νόμων, μετά το Σύνταγμα του 1975, έχουν μεταφερθεί στα ΤΔΔ ως διαφορές ουσίας, κατηγορίες διαφορών της ακυρωτικής αρμοδιότητας του ΣτΕ, στις οποίες οι οικείες νομοθεσίες προβλέπουν και την έκδοση πράξεων κατά διακριτική ευχέρεια ή κατά δεσμία αρμοδιότητα κατόπιν ουσιαστικών εκτιμήσεων ή τεχνικών κρίσεων. Ενδεικτικά: α) στις υποθέσεις κοινωνικής ασφάλισης, (Ν 702/1977, άρθρο 7), τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια έχουν, κατά πάγια νομολογία, εξουσία προσδιορισμού της ασφαλιστικής αναπηρίας κατόπιν ουσιαστικών, κατ' εξοχήν, εκτιμήσεων (ΣτΕ 811/2002, 366/2004, 3013/2005). β) στις υποθέσεις ανταγωνισμού, (Ν 703/1977, άρθρο 14), το ΔΕφΑθ, επιλαμβανόμενο κατόπιν προσφυγής ουσίας, κατά πράξεων της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που αποτελεί ανεξάρτητη διοικητική αρχή, έχει την εξουσία να κρίνει «τελειωτικά» κατ' ουσίαν το επιτρεπτό συγκέντρωσης επιχειρήσεων (ΣτΕ 1337/2003). γ) στις υποθέσεις λατομείων, υπόκεινται σε προσφυγή ουσίας, (Ν 1406/1983, άρθρο 1 § 2), ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού πρωτοδικείου, οι υπουργικές αποφάσεις με τις οποίες ο Υπουργός Ενέργειας και Φυσικών Πόρων (ήδη Ανάπτυξης) αποφαινεται, «ύστερα από ουσιαστική κρίση, κατά την οποία εκτιμάται και το γενικότερο δημόσιο συμφέρον», για την ανάκληση με νομαρχιακή απόφαση άδειας εκμετάλλευσης λατομείου (ΣτΕ Ολ 5041/1987). δ) στις υποθέσεις αναδασμού, υπόκεινται σε προσφυγή ουσίας (Ν 1644/1986, άρθρο 18) οι πράξεις με τις οποίες διενεργείται αναδασμός κατόπιν εκτίμησης και ποιοτικής κατάταξης αγροτεμαχίων, η οποία μάλιστα γίνεται από Επιτροπή Εμπειρογνομόνων (ΣτΕ Ολ 1315/1992, με τη σκέψη ότι τα ζητήματα που θέτουν οι διαφορές από τον αναδασμό είναι προεχόντως ζητήματα ουσιαστικά, ανάγονται δηλαδή στη θέση και την αξία των αγροτεμαχίων, όπως διαμορφώνονται από τον αναδασμό, σε σχέση με τα αρχικά αγροτεμάχια και συνεπώς εύλογο είναι να θεωρηθεί ότι ο νομοθέτης θέλησε να αναθέσει στο διοικητικό δικαστήριο όχι απλώς τον ακυρωτικό έλεγχο αλλά και την ουσιαστική διαμόρφωση της διοικητικής κατάστασης που απορρέει από τον αναδασμό. ε) στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων έχουν επίσης υπαχθεί (Ν 2721/1999 άρθρο 29 παρ.

2) ως διαφορές ουσίας, οι διαφορές που αναφέρονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά: 1) τη χορήγηση ή την ανάκληση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας και την επιβολή κυρώσεων κατά τη λειτουργία καταστημάτων και εργαστηρίων υγειονομικού ενδιαφέροντος, 2) τη χορήγηση, ανάκληση ή αφαίρεση άδειας κυκλοφορίας οχημάτων και την επιβολή συναφών κυρώσεων, 3) την παρακώρηση δικαιώματος και τον καθορισμό όρων εκμετάλλευσης αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης κ.λπ. και 4) την επιβολή πειθαρχικών ποινών σε μέλη επαγγελματικών ενώσεων με χαρακτήρα νπδδ. Οι προβλεπόμενες από τις ανωτέρω νομοθεσίες διοικητικές κυρώσεις και πειθαρχικές ποινές δεν περιορίζονται στην επιβολή προστίμων (ΣτΕ 4148/2004, 3810/2005, 3812/2005, 1038/2007). Μάλιστα δε με τον ΚΔΔ, (Ν 2717/1999), ρητώς στο άρθρο 79 παρ. 3 περ. γ' επιβεβαιώνεται ότι η προσφυγή ουσίας μπορεί να στρέφεται και κατά πράξεων διακριτικής ευχέρειας. Περαιτέρω, δεν υπάρχει καμία ειδοποιός διαφορά, από την εξεταζόμενη άποψη, μεταξύ των πράξεων επιβολής προστίμων αφ' ενός και των λοιπών διοικητικών κυρώσεων ή και άλλων πράξεων που εκδίδονται κατά διακριτική ευχέρεια αφ' ετέρου, ώστε να επιτρέπεται η μεταφορά ως διαφορών ουσίας μόνον των διαφορών που προκαλούνται από την προσβολή πράξεων προστίμου και όχι των λοιπών κατά διακριτική ευχέρεια εκδιδόμενων πράξεων».

4. Υπό το πρίσμα αυτό, ενδιαφέρον παρουσιάζει η απόφαση ΣτΕ 796/2009 (Τμήμα Δ'), με την οποία κρίθηκε ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας δύναται να κρατήσει και να δικάσει κατ' ουσία ουσιαστική διαφορά (έντοκος επιστροφή επιδότησης), παρακολουθηματική της κύριας που είναι ακυρωτική (ανάκληση της υπαγωγής σε καθεστώς επιδότησης του Ν 1892/1990). Τούτο διότι, «η Διοίκηση ... κατά τον καθορισμό του ύψους του επιστρεπτέου ποσού ενεργεί κατά διακριτική ευχέρεια, με συνέπεια να μην είναι δυνατή ούτε στο πλαίσιο διοικητικής διαφοράς πλήρους δικαιοδοσίας η μεταρρύθμιση της πράξεως κατά το μέρος τούτο, αλλά μόνον η ακύρωσή της, εφόσον μεταρρύθμιση αυτής θα οδηγούσε σε υποκατάσταση της Διοικήσεως στην άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας. Επομένως και ο δικάζων επί ανακοπής δικαστής θα περιοριζόταν στον έλεγχο της μη υπερβάσεως των νομίμων ορίων της διακριτικής εξουσίας, για να κρίνει περί της νομιμότητας του νομίμου τίτλου» (σκέψη 10). Με άλλα λόγια, ο έλεγχος του δικαστή της ουσίας είναι αντίστοιχος του ακυρωτικού, οπότε το Συμβούλιο της Επικρατείας μπορεί να δικάσει το ίδιο τη διαφορά χωρίς να την παραπέμψει στον δικαστή της ουσίας.

5. Στην κατεύθυνση της άμβλυνσης της διαχωρισμού των διοικητικών διαφορών σε ακυρωτικές και πλή-

ρους δικαιοδοσίας κινείται και η γαλλική νομολογία, από την οποία συνάγεται ότι η άσκηση πλήρους δικαιοδοσίας χαρακτηρίζεται από “πλαστικότητα” που επιτρέπει στον δικαστή να μην εξαντλήσει τις εξουσίες που διαθέτει, ειδικότερα δε να μην κάνει χρήση της εξουσίας μεταρρύθμισης της προσβαλλόμενης πράξης, εφόσον κρίνει ότι οι συνθήκες της υπό κρίση υπόθεσης δεν του το επιτρέπουν⁴. Εκτός από τη μετατροπή ακυρωτικών διαφορών σε ουσιαστικές, σαφής είναι η πρόσφατη τάση της νομολογίας του Conseil d’Etat, το οποίο δεν υπόκειται συναφώς σε συνταγματικές ή νομοθετικές δεσμεύσεις, να διευρύνει, το ίδιο, τον κύκλο των διαφορών στο πλαίσιο των οποίων ασκεί ευρύ ακυρωτικό έλεγχο (plein contrôle), συρρικνώνοντας, αντιστοίχως, στο έπακρο το πεδίο του περιορισμένου ελέγχου (contrôle restreint) (δηλαδή του ελέγχου του προδήλου σφάλματος εκτίμησης - erreur manifeste d’appréciation)⁵. Περαιτέρω, σημαντική μερίδα της θεωρίας τονίζει τον απηρχαιωμένο χαρακτήρα της διάκρισης των διαφορών, η οποία ουδόλως εξηγεί τη σύγχρονη αποστολή του δικαστή, ιδίως μετά τη νομοθετική αναγνώριση της εξουσίας του ακυρωτικού δικαστή να απευθύνει διαταγές στη Διοίκηση, διευκολύνοντας τη συμμόρφωσή της στην απόφασή του⁶.

B. Η προσέγγιση του Δικαστηρίου στην υπό κρίση υπόθεση

6. Η ανωτέρω γενική προσέγγιση του Δικαστηρίου ως προς το κριτήριο της διάκρισης των διοικητικών διαφορών εξειδικεύεται, στις αποφάσεις ΣτΕ 3191/2015 και ΣτΕ Ολ 217/2016, σε σχέση με τις διαφορές που αναφύονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά «τα μεταλλεία και λατομεία». Το άρθρο 1 του Ν 1406/1983, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 51 παρ. 3 του Ν 3659/2008, υπήγαγε τις διαφορές αυτές στη δικαιοδοσία των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (ΤΔΔ), ως διαφορές ουσίας, ανεξαρτήτως του αν ο ασκών το ένδικο βοήθημα (προσφυγή) αξιώνει ίδια δικαιώματα (μεταλλείας) ή ενεργεί ως τρίτος, επικαλούμενος βλάβη από την προσβαλλόμενη πράξη. Αντίθετα, είναι ακυρωτικές, σύμφωνα με τα άρθρα 94 και 95 του Συντάγματος, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, οι διαφορές, οι οποίες γεννώνται

από την προσβολή της έγκρισης της τεχνικής μελέτης που προβλέπεται ως προϋπόθεση για την έναρξη των μεταλλευτικών ή λατομικών εργασιών από τα άρθρα 4, 101 και 102 του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (ΚΜΛΕ), διότι η έγκριση τεχνικής μελέτης, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 161 του Μεταλλευτικού Κώδικα, όπως ισχύει μετά την αντικατάσταση του άρθρου αυτού με το άρθρο 54 παρ. 8 του Ν 4280/2014, αποτελεί πλέον και έγκριση δόμησης κατά την έννοια του άρθρου 3 παρ. 1 του Ν 4030/2011 («Νέος τρόπος έκδοσης αδειών δόμησης, ελέγχου κατασκευών κ.λπ.»), δεν είναι δεκτική ουσιαστικού δικαστικού ελέγχου. Εκτός του ότι οι διαφορές που απορρέουν από την έγκριση δόμησης αντιμετωπίζονται παγίως από τη νομολογία ως «από τη φύση τους ακυρωτικές διαφορές», επισημαίνεται εν προκειμένω ότι η κατά νόμον αρμόδια για την έγκριση της τεχνικής μελέτης διοικητική αρχή προβαίνει σε εκτίμηση που συνδέεται με τον έλεγχο, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ΚΜΛΕ, κριτηρίων, που ανάγονται και στην προστασία του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης. Η άσκηση λοιπόν της αρμοδιότητας αυτής συναρτάται ευθέως με ειδικές επιστημονικές γνώσεις και τεχνικές κρίσεις, η εξέταση της ορθότητας των οποίων, στο πλαίσιο της πλήρους δικαιοδοσίας, δεν διευρύνει τη λυσιτέλεια και αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου⁷. Ως εκ τούτου, η αίτηση ακύρωσης αποτελεί αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα για την εν λόγω κατηγορία υποθέσεων. Περαιτέρω, οι ανωτέρω διαφορές, εν όψει της φύσης και της σπουδαιότητάς τους, λόγω του ότι συνδέονται άμεσα με την προστασία του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης, ως ακυρωτικές, ανήκουν στη δικαιοδοσία του Συμβουλίου της Επικρατείας⁸.

II. Τα όρια του δεδικασμένου

A. Η έννοια του κριθέντος «διοικητικής φύσεως» ζητήματος

7. Η απόφαση ΣτΕ Ολ 217/2016 περιέχει εκτενείς σκέψεις ως προς τις προϋποθέσεις και τα όρια του

4. *Cl. Legras*, concl. sur CE ass. 16 févr. 2009, *Sté Atom*, RFDA 2/2009, σ. 259 (265).

5. Βλ. concl. *A. Bretonneau*, sur CE 1er juin 2015, n° 380449, *M.B.*, AJDA 28/2015, σ. 1596, με ανάλυση της σχετικής νομολογιακής εξέλιξης.

6. *F. Melleray*, *La distinction des contentieux est-elle un archaïsme ?*, JCP, *La Semaine juridique*, 2005, σ. 1233· *D. Truchet*, *Office du juge et distinction des contentieux: renoncer aux “branches”*, RFDA 4/2015, σ. 657.

7. Διεξοδικότερη ανάλυση των ζητημάτων διάκρισης των διοικητικών διαφορών και των διατάξεων περί κατανομής τους μεταξύ ΣτΕ και ΤΔΔ βλ. στις σκέψεις 3-8 της απόφασης ΣτΕ 3191/2015.

8. Το ζήτημα της κατανομής των διαφορών μεταξύ ΣτΕ και ΤΔΔ έχει αναλύσει διεξοδικά και με κριτική διάθεση ο *I. Συμεωνίδης* στις ακόλουθες μελέτες του: Η κατανομή των αρμοδιοτήτων στο εσωτερικό της διοικητικής δικαιοσύνης κατά τα άρθρα 94 και 95 του Συντάγματος, *ΕφημΔΔ* 5/2006, σ. 546· Η μεταρρύθμιση στο χώρο της διοικητικής δικαιοσύνης, *ΕφημΔΔ* 4/2010, σ. 515· Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στη διοικητική δικαιοσύνη και ο διάλογος που έχει ανοίξει για μια νέα πορεία του κλάδου, *ΕφημΔΔ* 3/2011, σ. 384· Νέες δομές στη διοικητική δικαιοσύνη και αναθεώρηση των άρθρων 94 και 95 του Συντάγματος, *ΘΠΔΔ* 8-9/2015, σ. 702.

δεδικασμένου - ιδίως δε ως προς την έννοια του κριθέντος «διοικητικής φύσεως ζητήματος»⁹- που παρήγαγε η πρόσφατη απόφαση της 7μελούς σύνθεσης του Ε΄ Τμήματος ΣτΕ 3191/2015¹⁰. Επαναλαμβάνει την πάγια νομολογία κατά την οποία, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 50 παρ. 5 του ΠΔ 18/1989, το δεδικασμένο από τις ακυρωτικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν αφορά μόνο τη νομική ύπαρξη της διοικητικής πράξης, της οποίας είχε ζητηθεί η ακύρωση και η οποία με την ακυρωτική απόφαση καταργείται από τότε που εκδόθηκε και θεωρείται εφεξής ως ουδέποτε εκδοθείσα¹¹, αλλά καλύπτει και τα κριθέντα από το Δικαστήριο ζητήματα. Επομένως, ταυτότητα διαφοράς ως προϋπόθεση του δεδικασμένου υπάρχει όταν το λυθέν με την απόφαση κυρίως ή παρεμπιπτόντως διοικητικής φύσεως ζήτημα αποτελεί πρό-έχον ή προδικαστικό ζήτημα άλλης διαφοράς. Με άλλα λόγια, το δεδικασμένο προϋποθέτει ταυτότητα διοικητικής φύσεως ζητήματος. Ως κριθέν ζήτημα νοείται κάθε ζήτημα, το οποίο συναρτάται προς το γενόμενο δεκτό από την απόφαση συμπέρασμα και αποτελεί αναγκαίο τούτου έρεισμα, όχι όμως και άλλα περιστατικά, αφηγηματικώς αναφερόμενα, τα οποία δεν είναι αναγκαία για τη συναγωγή του συμπεράσματος της απόφασης που διατυπώνεται στο διατακτικό¹². Ειδικότερα το ως άνω δεδικασμένο καλύπτει και διοικητικής φύσεως ζητήματα που κριθηκαν παρεμπιπτόντως, ακόμη και όταν στην ακυρωτική απόφαση δεν υπάρχει ρητή σκέψη γι' αυτά, πλην όμως τα τελευταία συνδέονται άρρηκτα με το κύριο ζήτημα, κατά τρόπο ώστε η διαμόρφωση της τελικής γι' αυτό κρίσης να προϋποθέτει κατά λογική αναγκαιότητα την προηγούμενη κρίση και

των ζητημάτων αυτών. Αντιθέτως, το δεδικασμένο δεν καλύπτει ζητήματα που δεν συνδέονται κατά τρόπο στενό και άρρηκτο με το κριθέν κύριο ζήτημα, πράγμα που συμβαίνει όταν η διαμόρφωση της τελικής κρίσης δεν προϋποθέτει, κατά λογική αναγκαιότητα, την προηγούμενη γι' αυτά κρίση¹³. Τέλος, δεδικασμένο δεν δημιουργείται για θέματα που ερευνώνται ή αναφέρονται διηγηματικά ή πλεονασματικά στην ακυρωτική απόφαση (*obiter dicta*), δηλαδή για θέματα των οποίων η παράλειψη δεν θα έθιγε την πληρότητα του δικανικού συλλογισμού¹⁴.

Β. Το «διοικητικής φύσεως ζήτημα» στην υπό κρίση υπόθεση

8. Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση ΣτΕ ΟΛ 217/2016, παραδεκτώς προσβαλλόμενη πράξη ήταν η υπ' αριθμ. ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.7.49.13/177642/1854/19.8.2015 απόφαση του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας (στο εξής: ΠΑΠΕΝ), όπως τροποποιήθηκε με την επίσης προσβαλλόμενη από 24.8.2015 απόφαση της ίδιας Αρχής. Με την προσβαλλόμενη πράξη ανακλήθηκαν, κατ' επίκληση των άρθρων 4 και 101 του ΚΜΛΕ, προγενέστερες αποφάσεις περί έγκρισης των τεχνικών μελετών των υποέργων Σκουριών και Ολυμπιάδας αντιστοίχως. Μετά την έκδοση της ως άνω προσβαλλόμενης πράξης (19.8.2015) δημοσιεύθηκε η ακυρωτική απόφαση του Ε΄ Τμήματος ΣτΕ 3191/2015 (27.8.2015). Με την απόφαση αυτή ακυρώθηκε η υπ' αριθμ. ΔΜΕΒΟ/Α/Φ.5.1.6/οικ.175135/1047/28.4.2015 πράξη του Υπουργού ΠΑΠΕΝ, με την οποία η μελέτη του προσαρτήματος 6 της τεχνικής μελέτης του υποέργου Ολυμπιάδας που αφορά στη μεταλλουργική μονάδα χαλκού, χρυσού και θειικού οξέος Μαντέμ Λάκκου επεστράφη στην αιτούσα εταιρία (Ε. Χ. ΑΕ), προκειμένου να συμπληρωθεί και να διορθωθεί σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που παρατίθενται σε αυτή. Συνεπεία του ακυρωτικού αποτελέσματος και της έναντι όλων διαπλαστικής ενέργειας της απόφασης ΣτΕ 3191/2015, η από 28.4.2015 πράξη του Υπουργού ΠΑΠΕΝ και τα έννομα αποτελέσματά της εξαφανίζονται αναδρομικώς από τον νομικό κόσμο και, συνακολούθως, η Διοίκηση δεν μπορεί να εκδώσει άλλες πράξεις στηριζόμενες σε αυτή¹⁵. Επομένως, με την

9. Για την έννοια του ζητήματος διοικητικής φύσεως, βλ. ενδεικτικά, *Ε. Κουτούπα-Ρεγκάκου*, Το δεδικασμένο των αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων, Εκδ. Σάκκουλα, 2002· της ίδιας, Το διοικητικής φύσεως ζήτημα στη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, ΤιμΤομ ΣτΕ 75 χρόνια, 2004, σ. 659· *Γ. Παπαγιαννόπουλου*, Αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου στη διοικητική δίκη. Έννοια του «κριθέντος διοικητικής φύσεως ζητήματος», *Διδικ* 11(1999), 805· *Α. Παπαλάμπρου*, Μορφές της ακυρωτικής αρμοδιότητας του Συμβουλίου της Επικρατείας, *ΕΔΔ* 1958, σ. 24· *Χ. Χρυσανθάκη*, Το δεδικασμένο της ακυρωτικής αποφάσεως του Συμβουλίου της Επικρατείας, 1991.

10. Βλ. και www.prevedourou.gr, Νέο επεισόδιο στη δικαστική διένεξη για τις Σκουριές - Δικονομικά ζητήματα (ΣτΕ 3191/2015), ανάρτηση 15/9/2015.

11. ΣτΕ 2040/2013, 3802/2000, 484/1991. Το δικαστήριο μπορεί βεβαίως να κρίνει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της νέας διάταξης του άρθρου 50 παρ. 3β του ΠΔ 18/1989 και να ορίσει μεταγενέστερο της έκδοσης της ακυρωθείσας πράξης χρόνο έναρξης των ακυρωτικών αποτελεσμάτων της απόφασής του (βλ. συναφώς το άρθρο 22 του Ν 4274/2014).

12. ΣτΕ 1113/2014 7μ, 2658, 2049/2011, 3802/2000 7μ., 5854/1996, 484/1991, 2638/1987, 883/19811429/1986 και 1823, 1825/1974.

13. ΣτΕ 3802/2000 7μ.

14. ΣτΕ 1113/2014, 2658, 2049/2011, 3802, 2103/2000. *Π. Λαζαράτου*, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, Δεύτερη Έκδοση, Θέμις, 2014, αρ. περ. 1142.

15. Πρόκειται για την καλούμενη «εξωδικαστική εκδήλωση της δεσμευτικής ενέργειας του δεδικασμένου» της απόφασης ΣτΕ 3191/2015. Για την έννοια αυτή, βλ. *Ε. Κουτούπα-Ρεγκάκου*, Το δεδικασμένο των αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων, 2002, σ. 59 επ., με περαιτέρω βιβλιογραφικές παραπομπές.

έκδοση της απόφασης ΣτΕ 3191/2015, κλονίσθηκε (επιγενομένως) η αιτιολογία της από 19.8.2015 πράξης του Υπουργού ΠΑΠΕΝ, η οποία στηρίζεται στην ακυρωθείσα πράξη της 28.4.2015 του ίδιου Υπουργού. Ως γνωστόν, αν και η νομιμότητα μιας πράξης κρίνεται βάσει του νομικού και πραγματικού καθεστώτος που ίσχυε κατά τον χρόνο έκδοσής της, το Συμβούλιο της Επικρατείας μπορεί να λάβει υπόψη και στοιχεία μεταγενέστερα της προσβαλλόμενης ενώπιόν του πράξης, ιδίως δε αμετάκλητες δικαστικές αποφάσεις, οι οποίες κλονίζουν ή ανατρέπουν την αιτιολογική βάση της εν λόγω πράξης¹⁶.

9. Με την απόφαση ΣτΕ 3191/2015 κρίθηκε το διοικητικής φύσεως ζήτημα ότι η από 28.4.2015 πράξη του Υπουργού ΠΑΠΕΝ περιέχει αόριστη και πλημμελή αιτιολογία. Συγκεκριμένα, κρίθηκε ότι η εν λόγω πράξη, με την οποία η Διοίκηση αρνήθηκε την έγκριση της τεχνικής μελέτης του επίμαχου προσαρτήματος, επειδή δεν έχει εκτελεστεί πρόγραμμα δοκιμών σε κατάλληλη ημιβιομηχανική κλίμακα επί τόπου του έργου, φέρει αιτιολογία, αφενός, αόριστη, καθόσον δεν εξειδικεύει ποια συγκεκριμένη πλημμέλεια αποδίδεται στο πρόγραμμα δοκιμών που έχει εκτελέσει η αιτούσα εταιρία (κλίμακα δοκιμών, τόπος, χρησιμοποιηθέντα πετρώματα), και, αφετέρου, πλημμελή, διότι δεν αιτιολογεί τον λόγο για τον οποίο απορρίπτει ως μη αξιόπιστα τα παραχθέντα πορίσματα των δοκιμών, από τα οποία προκύπτει η εφαρμοσιμότητα της μεταλλουργικής μεθόδου και στο συγκεκριμένο μίγμα τροφοδοσίας (χαλκοπυρίτη-αρσενοπυρίτη-σιδηροπυρίτη) και η καλή προσαρμογή του σε βιομηχανικό επίπεδο, προς διακρίβωση των οποίων είχε τεθεί ο όρος (περί διενέργειας επιτόπιων ημιβιομηχανικών δοκιμών) από τη Διοίκηση¹⁷. Περαιτέρω, με την απόφαση ΣτΕ 3191/2015 απορρίφθηκαν οι ισχυρισμοί του Δημοσίου με τους οποίους επιχειρήθηκε η συμπλήρωση της ως άνω μη νόμιμης αιτιολογίας, αφενός, ως απαράδεκτοι¹⁸ και, αφετέρου, ως αβά-

σιμοι¹⁹. Επί τη βάσει των ανωτέρων κριθέντων, το Δικαστήριο δέχθηκε προσέτι ότι «[δ]εδομένου ... ότι, ως προκύπτει από το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης πράξης, η μη έγκριση του προσαρτήματος στηρίχθηκε κυρίως στην κατά τα ανωτέρω μη επαρκή αιτιολογία περί μη πληρώσεως του όρου περί διενέργειας επιτόπιων ημιβιομηχανικών δοκιμών, η δε επεξεργασία των λοιπών υποβληθέντων στοιχείων και η διατύπωση των παρατηρήσεων που ενσωματώθηκε στο έγγραφο έγινε κατά τρόπο ενδεικτικό, η προσβαλλόμενη πράξη θα πρέπει να ακυρωθεί στο σύνολό της, να αναπεμφθεί δε η υπόθεση στη Διοίκηση προς νέα νόμιμη κρίση, κατά την εκφορά της οποίας θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να ληφθούν υπ' όψιν αφ' ενός οι απαντήσεις της αιτούσας επί των επικουρικών παρατηρήσεων - όπου αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους δεν είναι δυνατή, κατά την άποψή της, η αλλαγή των μεγεθών τροφοδοσίας της μεταλλουργικής μονάδας και αξιοποίησης του δυναμικού των Σκουριών και επισημαίνεται η συμμόρφωσή της προς τις λοιπές υποδείξεις της υπηρεσίας - και αφ' ετέρου ότι επιστροφή φακέλου τεχνικής μελέτης προβλέπεται κατά το άρθρο 102 ΚΜΛΕ μόνο για λόγους ανεπάρκειας ή ανακρίβειας των υποβληθέντων στοιχείων». Υπό το πρίσμα των προηγούμενων σκέψεων, το Δικαστήριο ακύρωσε την από 28.4.2015 πράξη του Υπουργού ΠΑΠΕΝ και ανέπεμψε την υπόθεση στη Διοίκηση για νέα νόμιμη κρίση σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασής του.

10. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, τα διοικητικής φύσης κριθέντα με την απόφαση ΣτΕ 3191/2015 ζητήματα είναι ότι η από 28.4.2015 απόφαση του Υπουργού ΠΑΠΕΝ περιέχει αόριστη και πλημμελή αιτιολογία και ότι οι ισχυρισμοί του Δημοσίου προς συμπλήρωση της αιτιολογίας αυτής προβλήθηκαν απαραδέκτως και αβασίμως, επομένως είναι απορριπτέοι. Κατά συνέπεια, η αναπομπή της υπόθεσης στη Διοίκηση προς νέα νόμιμη κρίση σύμφωνα με την απόφαση ΣτΕ 3191/2015 δεν έγινε για την πληρέστερη αιτιολόγηση της απόρριψης του σχετικού προσαρτήματος λόγω μη εκτέλεσης επιτόπιων

16. ΣτΕ 1152/2014, 5452/2012, 1443/2005. Βλ. συναφώς Μ. Πικραμένου, Η αιτιολογία των διοικητικών πράξεων και ο ακυρωτικός δικαστικός έλεγχος, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σ. 335.

17. Σκέψη 16 της απόφασης ΣτΕ 3191/2015.

18. «Εξ άλλου, απαραδέκτως επιχειρείται η συμπλήρωση της μη νόμιμης αυτής αιτιολογίας με το μετά τη συζήτηση κατατεθέν υπόμνημα του Δημοσίου, στο οποίο αναφέρεται ότι ούτε επιτόπου δοκιμές έγιναν ούτε επιτόπου δείγματα παρήχθησαν, καθ' όσον το εργοστάσιο εμπλουτισμού Ολυμπιάδας μέχρι σήμερα παράγει συμπυκνώματα από παλιά τέλματα αφού δεν έχει αρχίσει η εξόρυξη του μεταλλείου, το δε εργοστάσιο εμπλουτισμού Σκουριών δεν έχει καν λειτουργήσει» (σκέψη 16 της απόφασης ΣτΕ 3191/2015).

19. «Εν πάση περιπτώσει, οι ισχυρισμοί αυτοί είναι απορριπτέοι και ως αβάσιμοι, διότι μόνο το γεγονός ότι οι δοκιμές δεν διενεργήθηκαν επιτόπου, ανεξαρτήτως του εάν αυτό ήταν εφικτό, δεν αρκεί για να στηρίξει την απόρριψη των διενεργηθεισών σε εξειδικευμένο εργαστήριο δοκιμών σε ημιβιομηχανική κλίμακα με μεταλλεύματα που είτε έχουν παραχθεί επιτόπου (αρσενοπυρίτες Ολυμπιάδας) είτε έχουν αποδεδειγμένως παρόμοια ορυκτολογική και χημική σύσταση με τα τοπικά (χαλκούχο μέταλλευμα του κοιτάσματος Bajo de Alumbregre Αργεντινής, σύμφωνα με την προσκομισθείσα από 18.1.2012 γνωμάτευση του Καθηγητή του Τομέα Ορυκτολογίας και Πετρολογίας του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών)» (σκέψη 16 της απόφασης ΣτΕ 3191/2015).

δοκιμών σε ημιβιομηχανική μονάδα, αλλά για την εκτίμηση των απαντήσεων της εταιρίας επί των επικουρικών παρατηρήσεων της Διοίκησης σχετικά με το εν λόγω προσάρτημα. Εφόσον σκοπός των εν λόγω κρίσεων του Δικαστηρίου είναι να στηρίξουν την επιβαλλόμενη με το διατακτικό αναπομπή της υπόθεσης στη Διοίκηση για νέα νόμιμη κρίση και να την οριοθετήσουν, δηλαδή να διευκολύνουν τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τη δικαστική απόφαση, οι κρίσεις αυτές συναρτώνται προς το συμπέρασμα που έγινε δεκτό (βλ. διατακτικό της απόφασης) και καλύπτονται από το δεδικασμένο, οπότε η Διοίκηση δεν μπορεί να επανέλθει επί των ζητημάτων αυτών.

11. Ειδικότερα, προκειμένου να υποδείξει στη Διοίκηση τον τρόπο συμμόρφωσής της στην ακυρωτική απόφαση ΣτΕ 3191/2015 και να οριοθετήσει τη διακριτική της ευχέρεια κατά την έκδοση νέας πράξης, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι ισχυρισμοί του Δημοσίου «*ότι ούτε επιτόπου δοκιμές έγιναν ούτε επιτόπου δείγματα παρήχθησαν, καθόσον το εργοστάσιο εμπλουτισμού Ολυμπιάδας μέχρι σήμερα παράγει συμπυκνώματα από παλιά τέλματα αφού δεν έχει αρχίσει η εξόρυξη του μεταλλείου, το δε εργοστάσιο εμπλουτισμού Σκουριών δεν έχει καν λειτουργήσει*» είναι αβάσιμοι, διότι μόνο το γεγονός ότι οι δοκιμές δεν διενεργήθηκαν επιτόπου δεν αρκεί για να στηρίξει την απόρριψη των δοκιμών που διενεργήθηκαν σε εξειδικευμένο εργαστήριο σε ημιβιομηχανική κλίμακα με μεταλλεύματα που είτε έχουν παραχθεί επιτόπου (αρσеноπυρίτες Ολυμπιάδας) είτε έχουν αποδεδειγμένως παρόμοια ορυκτολογική και χημική σύσταση με τα τοπικά. Πρόκειται για «διοικητικής φύσεως ζήτημα» που ανέκυψε με τους ισχυρισμούς του Δημοσίου και κρίθηκε από το Δικαστήριο. Συγκριμένα, η απόρριψη του ισχυρισμού του Δημοσίου στηρίζεται στο προδικαστικό²⁰ ζήτημα της ερμηνείας του σχετικού όρου των εγκριτικών των τεχνικών μελετών αποφάσεων του 2012²¹. Το Δικαστήριο ερμήνευσε τον σχετικό όρο των ως άνω ανακληθεισών εγκριτικών πράξεων υπό την έννοια ότι αρκεί για την έγκριση των επίμαχων προσαρτημάτων η πραγματοποίηση δοκιμών σε κατάλληλη ημιβιομηχανική μονάδα με μεταλλεύματα που είτε έχουν παραχθεί επιτόπου είτε έχουν αποδεδειγμένως παρόμοια ορυκτολογική

και χημική σύσταση με τα τοπικά. Η ερμηνεία αυτή, στην οποία στηρίχθηκε το Δικαστήριο στην απόφαση ΣτΕ 3191/2015, ήταν αναγκαία για την απόρριψη των σχετικών ισχυρισμών του Δημοσίου. Επομένως, η Διοίκηση δεν μπορεί να επανέλθει επί των ζητημάτων αυτών, ούτε κατά την έκδοση πράξης σχετικά με την τύχη του υποβληθέντος προσαρτήματος 6, ούτε και κατά την έκδοση πράξεων που εξαρτώνται από την τύχη του προσαρτήματος αυτού και έχουν ως αιτιολογικό έρεισμα τη μη πραγματοποίηση επιτόπιων δοκιμών σε ημιβιομηχανική μονάδα, όπως η εν προκειμένω προσβαλλόμενη από 19.8.2015 απόφαση του Υπουργού ΠΑΠΕΝ, η οποία τροποποιήθηκε με την από 24.8.2015 απόφαση της ίδιας Αρχής, διότι τα ζητήματα αυτά καλύπτονται από το δεδικασμένο της απόφασης ΣτΕ 3191/2015. Ομοίως, το Δικαστήριο, επιλαμβανόμενο της αίτησης ακύρωσης κατά της από 19.8.2015 απόφασης του Υπουργού ΠΑΠΕΝ δεσμεύεται από το δεδικασμένο της απόφασης ΣτΕ 3191/2015 και δεν μπορεί να επανέλθει επί της ερμηνείας του ως άνω όρου των εγκρίσεων των τεχνικών μελετών, ούτε να κρίνει διαφορετικά τη νομιμότητα της αιτιολογίας της προσβαλλόμενης πράξης, η οποία ταυτίζεται με τους ισχυρισμούς του Δημοσίου που απορρίφθηκαν ως αβάσιμοι στη δίκη επί της οποίας εκδόθηκε η ΣτΕ 3191/2015.

12. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις ΣτΕ 3191/2015 και ΣτΕ Ολ 217/2016 υφίσταται ταυτότητα του «διοικητικής φύσεως κριθέντος ζητήματος». Πράγματι, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η διαφορά επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση ΣτΕ 3191/2015 προέκυψε από διαφορετική διοικητική πράξη (επιστροφή προσαρτήματος τεχνικής μελέτης λόγω ελλείψεων και ανακριβειών, βλ. σκέψη 11 της απόφασης ΣτΕ 3191/2015) με διαφορετική νομική βάση (άρθρο 102 του ΚΜΛΕ), ενώ η από 19.8.2015 πράξη του Υπουργού ΠΑΠΕΝ αφορά την ανάκληση αποφάσεων της Διοίκησης περί έγκρισης τεχνικών μελετών για λόγους δημοσίου συμφέροντος (δηλαδή βάσει γενικής αρχής του διοικητικού δικαίου, βλ. σκέψη 10 της απόφασης ΣτΕ Ολ 217/2016). Είναι όμως σαφές ότι και στις δύο υποθέσεις ανακύπτουν τα ίδια ουσιαστικά διοικητικής φύσεως ζητήματα, τα οποία συνίστανται, α) στην έννοια του κρίσιμου όρου της έγκρισης των τεχνικών μελετών των υποέργων του έργου «Μεταλλευτικές - Μεταλλουργικές Εγκαταστάσεις Μεταλλείων Κασσάνδρας», με τον οποίο προβλέπεται «να εκτελεσθεί πρόγραμμα δοκιμών σε κατάλληλη ημιβιομηχανική μονάδα, επί τόπου του έργου», και των συναφών υποχρεώσεων του φορέα εκμετάλλευσης του ανωτέρω έργου (προδικαστικό ζήτημα), και β) στο ανεπίτρεπτο της απόρριψης δοκιμών για μόνο τον λόγο ότι δεν διενεργήθηκαν

20. Για την έννοια του προδικαστικού ζητήματος βλ. διεξοδικά Ε. Κουτούπα-Ρεγκάκου, Το δεδικασμένο των αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων, 2002, σ. 191 επ.

21. Πρόκειται για τις αποφάσεις Δ8-Α/Φ.7.49.13/2809/249/10.2.2012 και Δ8-Α/Φ.7.49.13/30258ΠΕ/5159ΠΕ/10.2.2012 περί έγκρισης των τεχνικών μελετών των υποέργων Σκουριών και Ολυμπιάδας, που ανακλήθηκαν με την πρώτη προσβαλλόμενη πράξη του Υπουργού ΠΑΠΕΝ, που εκδόθηκε στις 19.8.2015.

«επί τόπου» του έργου. Όπως εκτέθηκε ανωτέρω (αρ. περ. 11 του σχολίου αυτού), το Δικαστήριο, με την ακυρωτική του απόφαση ΣτΕ 3191/2015, ερμήνευσε τον οικείο όρο των ανακληθεισών, με την προσβαλλόμενη πράξη του Υπουργού ΠΑΠΕΝ της 19.8.2015, εγκρίσεων των τεχνικών μελετών ως έχοντα την έννοια ότι αρκεί για την έγκριση των επίμαχων προσαρτημάτων η πραγματοποίηση δοκιμών σε κατάλληλη ημιβιομηχανική μονάδα με μεταλλεύματα που είτε έχουν παραχθεί επιτόπου είτε έχουν αποδεδειγμένως παρόμοια ορυκτολογική και χημική σύσταση με τα τοπικά²². Η ερμηνεία αυτή αποτελεί κριθέν ζήτημα που καλύπτεται από το δεδικασμένο της απόφασης ΣτΕ 3191/2015, διότι προσδιορίζει το περιεχόμενο των μετά την ακύρωση και σε συμμόρφωση προς την απόφαση αυτή ενεργειών της Διοίκησης, η οποία, επιλαμβανόμενη της υπόθεσης προς νέα νόμιμη κρίση, δεν μπορεί να απορρίψει την κοινή μελέτη προσαρτήματος που υπέβαλε η αιτούσα, για τον λόγο και μόνον ότι στηρίζεται σε πορίσματα δοκιμών, οι οποίες δεν διενεργήθηκαν «επί τόπου» του έργου. Εν προκειμένω, όμως, η Διοίκηση, εκτιμώντας ότι, κατά την έννοια των κρίσιμων όρων των εγκριτικών πράξεων των τεχνικών μελετών των υποέργων Σκουριών και Ολυμπιάδας, επιβάλλεται η απόρριψη των δοκιμών που πραγματοποίησε ο φορέας εκμετάλλευσης για μόνο τον λόγο ότι δεν διενεργήθηκαν «επί τόπου» του έργου, προέβη με την από 19.8.2015 πράξη της, στην ανάκληση των ως άνω εγκριτικών πράξεων, αποκλειστικά και μόνο διότι η αιτούσα εταιρία δεν διενήργησε εντός των προβλεπομένων προθεσμιών επιτόπιες ημιβιομηχανικές δοκιμές. Ως εκ τούτου, με την απόφαση ΣτΕ ΟΛ 217/2016, το Δικαστήριο προέ-

βη στην ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης λόγω παραβίασης του δεδικασμένου που απορρέει από την απόφαση ΣτΕ 3191/2015, δεδομένου ότι η αιτιολογία της πράξης αυτής αντιβαίνει προς εξοπλισμένες με δεδικασμένο νομικές κρίσεις που διατύπωσε το Ε΄ Τμήμα στην ως άνω απόφασή του.

Ευγενία Β. Πρεβεδούρου,
Αν. Καθηγήτρια Νομικής, ΑΠΘ

Αγωγή - Μισθολογικές αξιώσεις - Άσκηση ενδίκου βοηθήματος ενώπιον του κατά δικαιοδοσία αρμόδιου δικαστηρίου

ΣτΕ 2895/2014 Τμ. Στ΄

Πρόεδρος: Αθ. Ράντος, Αντιπρόεδρος ΣτΕ
Εισηγήτρια: Στ. Λαμπροπούλου, Πάρεδρος ΣτΕ
Δικηγόροι: Αν. Λακαρδή, Ευ. Ναυρίδης

Με τη διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 9 του Ν 1649/1986, σώζεται αποκλειστικώς η δικαιοδοσία του αρμοδίου για την εκδίκαση της αγωγής δικαστηρίου, όχι δε και άλλες πλημμέλειες της αρχικής αγωγής και δη οι αναγόμενες σε εσφαλμένους, τυχόν, υπολογισμούς των οφειλόμενων ποσών. Συνεπώς, εφόσον πρόκειται για μισθολογικές αξιώσεις, μπορεί μεν να ζητηθεί με την αγωγή ενώπιον του αρμοδίου κατά δικαιοδοσία διοικητικού δικαστηρίου η ικανοποίηση σχετικών αξιώσεων, εάν κριθεί με την απόφαση πολιτικού δικαστηρίου ότι, ως προς συγκεκριμένο τμήμα του οικείου χρονικού διαστήματος, η επιδίκαση των σχετικών αξιώσεων δεν υπάγεται στη δικαιοδοσία των πολιτικών αλλά των διοικητικών δικαστηρίων, για το υπολειπόμενο όμως χρονικό διάστημα το ποσό που ζητείται πρέπει να είναι το αυτό με εκείνο που διεκδικήθηκε ενώπιον του πολιτικού δικαστηρίου. Δεν είναι δε επιτρεπτή ούτε η κατά χρόνο επέκταση των σχετικών αξιώσεων. Δεν αποκλείεται, πάντως, στον αιτούντα η δυνατότητα, προκειμένου να ανταποκριθεί στην απαίτηση αυτή του νόμου, να περιορίσει, κατά οικονομικώς έγκυρο τρόπο, το αίτημα της ενώπιον του ήδη κατά δικαιοδοσία αρμοδίου δικαστηρίου αγωγής.

Διατάξεις: άρθρο 9 [παρ. 4] Ν 1649/1986

[...] 3. Επειδή, εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, ο αναιρεσιβλήτος, με την από 10.8.1998 αγωγή του ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Μυτιλήνης, ισχυρίσθηκε ότι κατά το έτος 1982 προσελήφθη από την πρώην Κοινότητα Πυργίου, η οποία συνενώθηκε με άλλες και αποτελεί

22. Η επίμαχη κρίση του Δικαστηρίου έχει ως εξής: «μόνο το γεγονός ότι οι δοκιμές δεν διενεργήθηκαν επιτόπου, ανεξαρτήτως του εάν αυτό ήταν εφικτό, δεν αρκεί για να στηρίξει την απόρριψη των διενεργηθεισών σε εξειδικευμένο εργαστήριο δοκιμών σε ημιβιομηχανική κλίμακα με μεταλλεύματα που είτε έχουν παραχθεί επιτόπου (αρσеноπυρίτες Ολυμπιάδας) είτε έχουν αποδεδειγμένως παρόμοια ορυκτολογική και χημική σύσταση με τα τοπικά». Σημειώνεται, πάντως, ότι κατά τη μειοψηφούσα γνώμη που διατυπώθηκε στην ΣτΕ ΟΛ 217/2016 από δύο μέλη του Δικαστηρίου, η ως άνω κρίση της απόφασης ΣτΕ 3191/2015 δεν παράγει δεδικασμένο που δεσμεύει το Δικαστήριο, διότι, η κρίση αυτή δεν συνιστά κριθέν διοικητικής φύσεως ζήτημα, το οποίο αποτελεί αναγκαίο έρεισμα του διατακτικού της ανωτέρω απόφασης, καθόσον με την κρίση αυτή απορρίφθηκαν πλεοναστικώς, ως αβάσιμοι, ισχυρισμοί του Δημοσίου -ότι ούτε επί τόπου δοκιμές έγιναν ούτε επί τόπου δείγματα παρήχθησαν- οι οποίοι είχαν προηγουμένως απορριφθεί ως απαράδεκτοι λόγω προβολής τους με το μετά τη συζήτηση κατατεθέν υπόμνημα. Η άποψη αυτή δεν φαίνεται πειστική, διότι, όπως προκύπτει από τη διατύπωση του οικείου χωρίου της σκέψης 16 της απόφασης ΣτΕ 3191/2015, οι ισχυρισμοί της Διοίκησης απορρίπτονται με δύο επάλληλες αιτιολογίες, δηλαδή, αφενός, ως απαράδεκτοι και, αφετέρου, ως αβάσιμοι.

NΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

ΑΘΗΝΑ Μαυρομιχάλη 23, Τηλ.: 210 3678800 (30 γραμμές), ΑΘΗΝΑ Μαυρομιχάλη 2, Τηλ.: 210 3607521,
ΠΕΙΡΑΙΑΣ Φίλωνος 107-109, Τηλ.: 210 4184212, ΘΕΣ/ΝΙΚΗ Φράγκων 1, Τηλ.: 2310 532134,
ΠΑΤΡΑ Κανάρη 28-30, Τηλ.: 2610 361600

www.nb.org • e-mail: info@nb.org